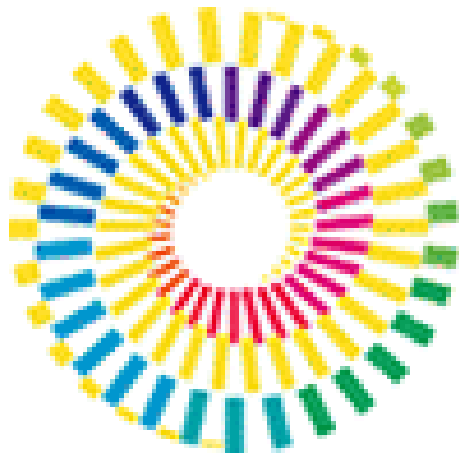

Zorgplan 2018-2019

het Zonnewiel
Vrijeschool De Bilt

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Visie op zorg	
1.1. Handelingsgericht werken als basis voor onze leerlingenzorg.....	3
1.2. De fasen van ondersteuningsniveaus.....	3
1.3. Klasoverleggen.....	4
1.3.1 Voorbereiding IB-er.....	4
1.4 HGW in school.....	4
1.4.1 Leerlingbesprekingen	5
Hoe zijn de ontwikkelingen (vorderingen) t.o.v. de voorgaande resultaten?.....	6
1.4.2 Reflectie op leerstofaanbod en didactische aanpak.....	6
Bespreking trendanalyses	6
1.4.3 Bouwoverleg.....	6
1.4.4 Schoolbespreking	6
1.5 Registratie en dossiervorming.....	6
1.5.1 Gegevens over de ontwikkeling en vorderingen van de leerlingen Methode- onafhankelijke toetsen.....	6
Methode-onafhankelijke toetsen.....	6
2. Ondersteuningsteam.....	6
2.1 Structuur van het ondersteuningsteam	7
2.1.1 Taken van IB-er, onderwijsondersteuner, remedial teacher, kunstzinnig therapeut en gedragspecialist en taal-rekencoördinator, bouwcoördinator en coördinator VO.....	7
2.2 Externe zorgverleners; Ondersteuningsniveau 4 en 5	8
3. Passend onderwijs.....	8
3.1 schoolondersteuningsprofiel.....	8
3.2 Beleid meer- en hoogbegaafde leerlingen	8
3.3 Coöperatief leren voor de Vrije Scholen (CLVS)	8
3.4 Inzet Regenboogtraining	8
3.5 begeleiding individuele leerlingen en groepjes.....	8
3.6 Ontwikkelingsperspectief (OPP); zorgniveau 4	9
Eigen leerlijn.....	9
3.7 Samenwerking met SWV ZOUT; zorgniveau 4.....	9
3.8 Samenwerking met SWV ZOUT; zorgniveau 5.....	9
4. Sociaal emotionele ontwikkeling	9
4.1 Leerlingvolgsysteem Volglijnen en Zien	9
4.2 Regenboogtraining; Rots en watertrainingen afname veiligheidsthermometer	10
4.3 Anti-pestprotocol	10
5. Leesproblemen en dyslexie.....	10
6. Dyscalculie	10
7. Aannamebeleid	10
7.1 Doubleren.....	10
7.2 Leerrijpheidsonderzoek.....	11
8. Uitstroom	11
8.1 Uitstroom VO (Voortgezet onderwijs).....	11
Stappenplan uitstroom van PO naar VO	11
Verwijzing Voorbereidend Middelbaar Beroepsonderwijs (VMBO) met leerwegondersteuning (LWOO) of Praktijkonderwijs (PRO).....	11
8.1.1 Eindtoets	11
8.2 Uitstroom PO.....	11
8.2.1. Andere basisschool.....	11
8.2.2 SO / SBO	11
9. Grenzen aan de zorg	11
10. Meldcode	11
11. Bijlagen	

Inleiding

Voor u ligt het Zorgplan van vrijeschool Het Zonnewiel. In dit document wordt beschreven hoe de ondersteuning in onze school georganiseerd is.

Beschreven wordt de cyclus die we doorlopen in een jaar als het gaat om begeleiden en volgen van (zorg)leerlingen. Ook wordt beschreven hoe ons zorgsysteem past in de zorgroute van samenwerkingsverband ZOUT, waar wij onder vallen.

Het Schoolondersteuningsprofiel zoals onze school heeft opgesteld ter profilering van 'Passend Onderwijs' zoals wij dat kunnen bieden, is een op zich staand document wat is bijgevoegd in de bijlagen van het Zorgplan.

Dit zorgplan is opgesteld voor de schooljaren '17-' 18. Het is een 'levend' plan dat jaarlijks wordt bijgesteld.

Hanneke van Griethuysen-Kegel
Intern begeleider vrijeschool Het Zonnewiel

1. Visie op zorg

Ons onderwijs is gebaseerd op de antroposofische menskunde en pedagogiek. Bij het inrichten van de leerlingenzorg, zijn de volgende uitgangspunten richtinggevend: Kinderen op onze school worden naar hun eigen mogelijkheden en vorderingen waargenomen, begeleid en beoordeeld. Hierdoor ontstaat een schoolcultuur waarin eigenheid en waardering voor ieders individuele talent één van de belangrijke pijlers is. Ons onderwijs richten we in op basis van leeftijdsgebonden groepen. In principe blijft elke leerling gedurende zijn schoolloopbaan vanaf de eerste klas deel van dezelfde groep kinderen. Het leerstofaanbod is ontwikkelingsgericht en sluit aan bij de ontwikkelingsstappen die voor kinderen in het algemeen gelden. Daarbinnen wordt gedifferentieerd naar vermogen en ontwikkelingsopgaven die per kind uniek zijn. We streven naar een optimale afstemming tussen enerzijds de behoeften van de kinderen en anderzijds ons aanbod en onze pedagogisch-didactische aanpak;

Ons onderwijs brengt met zich mee dat ieder kind de mogelijkheid krijgt om zijn talenten te benutten en te ontwikkelen met aandacht voor eigenheid en leerstijl. We kunnen putten uit een rijke bron. In ons leerplan is de leerstof het middel en ontwikkeling het doel.

Centraal staat steeds de vraag: wat heeft dit kind in deze situatie nodig om zich te kunnen ontwikkelen?

Kinderen die in potentie aanwezige vaardigheden niet voldoende ontwikkelen door ontwikkelings-, gedrags- of leerproblemen, of door boven-/beneden gemiddelde begaafdheid, bieden we extra ondersteuning. De zorg is vooral gericht op het op klasniveau kunnen functioneren van de leerling. In ons onderwijs en ook in het bieden van extra zorg, streven we naar de ontwikkeling van alle aanwezige potenties in het kind; we oriënteren ons op het gehele kind, zoals het zich als geestelijk wezen uitdrukt in hoofd, hart en handen.

Het periodeonderwijs biedt goede mogelijkheden tot inclusief differentiëren. Door het inzetten van 'Coöperatieve werkvormen voor Vrije Scholen' krijgen kinderen een extra mogelijkheid om op eigen niveau te werken alsook om van en met elkaar te leren. Tijdens de lessen waarin expliciet vaardigheden worden geoefend op het gebied van o.a. rekenen, spelling en lezen wordt gewerkt vanuit het groepsplan en biedt het gebruik van een methode richtlijnen tot differentiatie.

1.1. Handelingsgericht werken als basis voor onze leerlingenzorg

Het handelingsgericht werken (HGW) is het kader om de leerlingbegeleiding vorm te geven. Met HGW beogen wij de kwaliteit van ons onderwijs en de begeleiding van al onze kinderen te verbeteren. Het maakt adaptief onderwijs en doeltreffende leerlingbegeleiding concreet. Zo wordt het mogelijk om planmatig en effectief om te gaan met verschillen tussen kinderen. Het HGW wordt uitgevoerd in een cyclische werkwijze. Het gehele proces wordt beschreven in de [Bijlage](#)

1.1a. De zorgroute

bijlage 1.1b 'HGW een cyclisch proces'.

Om het HGW goed vorm te kunnen geven heeft de school een ondersteunende structuur, waarbij de leerkracht ondersteund wordt bij het doorlopen van de cyclus van handelingsgericht werken. De intern begeleider is hierbij de coach van de leerkracht. De intern begeleider hanteert drie ankerpunten in de begeleiding:

- de klasbespreking;
- de leerlingbespreking;
- de klassenconsultatie.

1.2 De fasen van ondersteuningsniveaus

Binnen de hulp vanuit het HGW onderscheiden we 5 ondersteuningsniveaus:

Ondersteuningsniveau 1: Basisaanbod door de leerkracht binnen de groep, waarin gedifferentieerd wordt op 3 niveaus. Het kind wordt gevolgd in de groep. De leerkracht is verantwoordelijk voor leerstofaanbod en begeleiding, met groepsoverzicht en groepsplan als uitgangspunt. De IB-er, taal- en rekencoördinator fungeren als klankbord voor de leerkracht. De leraar en heeft een stimulerende en bewakende taakstelling t.a.v. de groep en de individuele kinderen.

Ondersteuningsniveau 2: Groepsdoelen

Extra ondersteuning door de leerkracht binnen de groep.

Wanneer de leerkracht signaleert dat de ontwikkeling van een kind meer vraagt dan de basis, stemt de leerkracht het onderwijsaanbod af op de specifieke onderwijsbehoeften van het kind. De specifieke onderwijsbehoeften om de reguliere doelen te behalen van het kind worden beschreven in het pedagogisch didactisch groepsoverzicht. In het groepsplan beschrijft de leerkracht concreet op welke wijze (doelen, aanpak, richting-gevers voor weekplanning) het onderwijsaanbod vorm wordt gegeven.

Tweemaal per jaar vindt er een klasbespreking plaats. Daarin wordt het klasbezoek door de Ib er, het didactisch groepsoverzicht en het groepsplan besproken. De leerkracht en IB er wisselen aandachtspunten en vragen omtrent kinderen uit en leggen actiepunten vast.

Bijlage 1.1c: Het didactisch groepsoverzicht

Bijlage 1.1d: Groslijst onderwijsbehoeften

Bijlage 1.1e: Verzamellijst onderwijsbehoeften

Zorgniveau 3: Handelingsplan

Extra ondersteuning in samenspraak met IB en of taal- en rekencoördinator

Wanneer een kind, na de evaluatie in het cyclisch proces, de doelen onvoldoende bereikt heeft, of de doelen onvoldoende uitdaging bieden en onduidelijk is wat het kind nodig heeft, wordt het kind ingebracht in het zorgoverleg met de IB-er.

Mocht tijdens de bespreking blijken dat er meer tijd nodig is om goed in te kunnen zoomen op de onderwijsbehoeften van een kind dan wordt een afspraak gepland voor een vervolgesprek met de leerkracht. Op basis van de uitkomsten van het gesprek geven de leerkracht en IB-er samen vorm aan de handelingsgerichte adviezen die verwerkt worden in het groepsplan en/of een handelingsplan. Er kan aanvullend gekeken worden naar een kinderbespreking in het team. Dit doen we door een situatie te schetsen van het kind, ons een beeld te vormen van het kind en te kijken welke onderwijsbehoeften hier voor het kind uit komen. De eigenaar van de kinderbespreking volgt hiervoor een stappenplan. Er wordt een terugkoppeling naar ouders verzorgd.

Zorgniveau 4: Aangepaste doelen

Extra ondersteuning in samenspraak met externen, OPP

Wanneer de leerlingbespreking niet leidt tot overzicht, inzicht en uitzicht en er sprake blijft van handelingsverlegenheid, wordt er hulp via het Samenwerkingsverband (SVW) ingeschakeld. Hiertoe wordt samen met ouders een groeidocument ingevuld. Dit groeidocument kan aangevuld worden met een handelingsdeel, het zogenaamde ontwikkelingsperspectief (OPP). Hierin wordt aangegeven welke doelen er gehaald moeten worden, welke de uitstroombestemming van de leerling verwacht mag worden en hoe hieraan gewerkt wordt.

Zorgniveau 5: Plaatsing op andere voorziening

Plaatsing op een andere voorziening die past bij de ondersteuningsbehoeften van het kind.

De school kan geen passend onderwijsaanbod voor een kind realiseren. Er is sprake van handelingsverlegenheid van de school. Het kind heeft een andere voorziening nodig die beter aansluit bij de onderwijsbehoeften van het kind. Denk aan: andere basisschool, Speciaal Basisonderwijs (SBO) of Speciaal onderwijs (SO). Voor plaatsing op het SBO moet een toelaatbaarheidsverklaring bij het svw aangevraagd worden.

Leerkracht, ouders en IB-er zijn samen verantwoordelijk voor de aanvraag.

1.3 klasoverleggen(ondersteuningsniveau 2)

De HGW-cyclus wordt op klassenniveau doorlopen. De klasbespreking van de leerkracht met de IB-er, en evt. onderwijsondersteunend personeel heeft hierin een centrale plaats. Er zijn minimaal 2 klasbesprekingen per klas per jaar na de evaluatie van de groepsplannen. De besprekingen zijn in de jaarplanning opgenomen. Met het bijwerken van het pedagogisch didactisch groepsoverzicht en het evalueren van het groepsplan, ronden we een cyclus af. Tegelijkertijd starten we de nieuwe cyclus, waarin er nieuwe groepsplannen, plannen extra begeleiding en eventuele OPP's opgesteld en bijgesteld worden.

Een grondige voorbereiding is een voorwaarde voor het slagen van de groepsbespreking. IB-er en leerkracht bereiden zich beiden voor. De groepleerkracht evalueert het groepsplan en vult het formulier 'klasoverleggen' in.

Bijlage 1.2.a toelichting en formulier klasoverleggen

Bijlage 1.2.b – Checklist klassenbespreking IB-er klasoverleg

1.3.1 Voorbereiding IB-er

De IB-er bestudeert ter voorbereiding van de bespreking het groepsoverzicht, het groepsplan a.d.h.v. de voorbereiding klasoverleg en de toetsuitslagen. Voor de bespreking van de kleuterklas worden de kijkwijzers en de toetsuitslagen a.d.h.v. de checklisten in volgorde bestudeerd.

Voorafgaand aan de bespreking is er een klassenbezoek.

De reflectie van de leerkracht op het eigen handelen in relatie tot het groepsplan staat centraal. Het is van belang dat de leerkracht aangeeft welke punten zij/hij wil bespreken. De zorgbespreking kent een aantal vaste agendapunten:

- Besprekpunten en vragen van de leerkracht en de IB-er
- Evaluatie vorig groepsplan: zijn de doelen behaald?
- Aandachtspunten voor de hele groep: hoe is bv. het werkklimaat?
- Inzoomen op bepaalde kinderen: bij welke kind(eren) heb je vragen?
- Realiseren van het groepsplan: heeft de leerkracht bij de uitvoering ondersteuningsbehoeften?
- Motivatie, zelfvertrouwen en competentie: waar heeft de leerkracht begeleidingsbehoeften?
- Klassenbezoek: welke observatievragen heeft de leerkracht?
- Aanmelding voor één of meerdere kinderen voor de bespreking in het ondersteuningsteam: het betreft hier die kinderen die extra zorg behoeven.

De leerkracht verwerkt de afspraken in het formulier klasoverleg, relevante handelingen m.b.t. de zorg aan kinderen worden vastgelegd. Het verslag wordt vastgelegd in Parnassys onder "groep". Tijdens het gesprek wordt vastgelegd wie verantwoordelijk is voor het uitvoeren van de acties. Acties die uitgezet zijn worden met persoon en datum ingevuld door de leerkracht. De IB-er bewaakt.

Een belangrijke actie van de leerkracht is het verwerken van de kindspecifieke gegevens in het groepsplan en/of pedagogisch didactisch groepsoverzicht. Het groepsplan vormt een richtlijn voor de leerkracht gedurende de komende ondersteuningsperiode, maar is ook belangrijk in de overgang naar de volgende groepen en evt. wisseling van leerkracht. Voor een klasoverleg wordt, per bespreking, 1 uur gepland.

1.4 Van kindbespreking naar schoolbespreking

1.4.1 Kinderbespreking

De HGW-cyclus wordt op individueel niveau doorlopen in het gesprek met, leerkracht (eventueel team bij grote kindbespreking) en IB-er (Ouders worden uitgenodigd of geïnformeerd).

De leerlingbespreking kent drie stappen:

1. Inzicht: schets en oorzaak van de ontstane situatie
2. Overzicht: belemmerende en stimulerende factoren.
3. Uitzicht: wat betekent de analyse voor de aanpak?

Van iedere bespreking worden de noodzakelijke gegevens vastgelegd door de leerkracht in Parnassys.

Centrale vraagstelling voor de bespreking is:

Hoe zijn de ontwikkelingen (vorderingen) t.o.v. de voorgaande resultaten?

- Is de leerling de anderen ver vooruit, of blijft hij of zij achter op een bepaald gebied?
- Eén van de indicaties voor wat een zorgleerling is: 5 dle's achterstand of voorlopen; beneden- of bovengemiddelde vaardigheidsscore; een andere indicatie is of er vooruitgang waarneembaar is?

Leerkracht is 'eigenaar' van het groepsplan. De IB-er coacht en ondersteunt.

Passen nieuwe waarnemingen in het beeld van de totale ontwikkeling van de leerling? Wat is de hulpvraag van de leerling?

- Wat leert ons een nadere analyse van de waarnemingen en gegevens (diagnose)?
- Nemen we de hulpvraag waar bij een leerling, bij een groep leerlingen of bij de hele klas?

1. Reflectie op leerstofaanbod en didactische aanpak

Bespreking trendanalyses

In het team wordt minimaal tweemaal per jaar, na de halfjaarlijkse toetsen, de ontwikkeling van alle klassen in kaart gebracht en in het team besproken. De bijeenkomsten zijn tevens intervisie momenten waarbij leerkrachten met elkaar in gesprek gaan over de effectiviteit van de gehanteerde interventies. De door de Ib er gemaakte trendanalyse vormt hierbij een basis om in gesprek te gaan.

De bijeenkomsten worden door de IB-er en de rekencoördinator voorbereid. Vragen die daarbij aan de orde zijn:

- Hoe verhouden zich de huidige klassen tot die van de afgelopen jaren?
- Hoe ontwikkelt zich een bepaalde klas?
- Is er op grond van die vergelijking aanleiding tot bijstelling van leerstofaanbod of werkwijze?

De vragen dienen als basis voor een analyse van het onderwijsproces en eventuele te ondernemen bijstelling, coaching of scholing. De gegevens op basis waarvan deze besprekingen plaatsvinden, worden aan het LVS ontleend. Verslagen van deze analyses worden op Zon/leerkrachten/ondersteuning/trendanalyse opgeslagen.

1.4.3 Bouwoverleg

Besprekingen team in drie clusters.

Kleuteroverleg, overleg klas 1,2 en 3 en overleg klas 4, 5, en 6. Deze bijeenkomsten zijn eens in de maand. Het zijn praktische overleg- maar ook gezamenlijke werkmomenten.

1.4.4 Schoolbespreking

De IB-er, taalcoördinator en rekencoördinator staan centraal als het om leerlingenzorg gaat. Zij spreken elkaar eens per zorgperiode wanneer zij aan de trendanalyse werken. In dit overleg bespreken zij de leerlingen van de betreffende klas op basis van de beschikbare gegevens. En wel op drie niveaus: kind, groep kinderen en klasniveau. Streven is om tweemaal per jaar

1.5 Registratiedossiervorming

Registratie en dossiervorming vindt plaats op drie niveaus:

1. Schoolniveau
2. Klassenniveau
3. Kindniveau

Om duidelijk zicht te krijgen op de factoren die invloed hebben op de mate van ontwikkeling van de kinderen en klassen wordt er een dossier opgebouwd met in ieder geval:

- Pedagogisch didactische groepsoverzichten en groepsplannen (parnassys) kindplannen, OPP's, verslagen van gesprekken en r.t plannen voor individuen en kleine groepen (parnassys).
- Gegevens uit toetsen van Cito leerling volgsysteem (Parnassys en lovs CITO)
- Trendanalyses per groep en op klasniveau (Zon/leerkrachten/ondersteuning/trendanalyse)
- Gegevens vanuit het sociaal emotioneel volgsysteem van parnassys (ZIEN)
- Rapportage van onderzoek door externe deskundigen, die betrokken zijn bij de schoolse ontwikkeling van een kind (parnassys)
- diagnostiek hoogbegaafdheid (DHH protocol-webbased)
- IEP Eindtoets (Parnassys Iep Portal)
- IEP Advieswijzer (Parnassys, Iep Portal)
- Getuigschriften(Zon/leerlingen/leerlingdossier)
- Logboeken (ZON)
- Kijkwijzers klasbezoeken (Zon/leerkrachten/beleid)
- Toetsuitslagen overig: tempotoets (boom test/parnassys)

Alle leerkrachten zijn verantwoordelijk voor het op orde houden van de leerling dossiers in Parnassys, de klassenmap en op ZON. In de klassenmap bevinden zich o.a. de recente groepsplannen en het pedagogisch didactisch groepsoverzicht.

De klassenleerkrachten zijn verantwoordelijk voor het invoeren en verwerken van gegevens. De IB-er heeft een coördinerende taak t.a.v. het interpreteren van gegevens.
De schoolleider en IB-er hebben een controlerende taak.

1.5.1 Gegevens over de ontwikkeling en vorderingen van de leerlingen

Methode-onafhankelijke toetsen

We toetsen elk jaar de opbrengsten van het onderwijs met methodeonafhankelijke toetsen. In de kleuterklassen wordt er bij de oudste kleuters de kijkwijzers in Volglijn afgenomen. In sommige gevallen, bijvoorbeeld waar sprake is over vragen omtrent de cognitieve ontwikkeling en waarbij de lijst cognitieve problemen is ingevuld, nemen wij Cito E2 af voor diagnostiek. Ook de UGT (Utrechtse Getalbegrip Toets) kan onderdeel vormen voor diagnostiek.

De Iber neemt samen met de leerkracht de leerrijpheidsonderzoeken af en voert de gegevens in op Volglijn.

In klas 1 t/m 6 zijn 2 toets momenten per jaar.

In klas 6 worden de IEP eindtoetstoets, de drempel (bij twijfel over het advies)-, de Cito M8 toetsen afgenomen. Voor LWOO moet op het B toets moment getoetst worden en wordt adaptief getoetst wanneer nodig.

Methode afhankelijke toetsen:

We gebruiken de toetsen van Rekenrijk, Staal .Deze toetsen worden aan het eind van ieder blok afgenomen. Deze worden door de leerkracht gebruikt als eigen analyse materiaal en niet ingevoerd in Parnassys. Kinderen die verrijken en compacten, doen de bloktoets voorafgaand aan het te volgen blok opdat de leerkracht kan zien wat het kind al beheerst. Hij/zij kijkt hierin ook naar strategie gebruik. Zie voor verdere richtlijnen Hoogbegaafdheid ons Protocol Hoogbegaafdheid. (Zon//leerkrachten//protocollen en handleidingen)

Toetskalender 2017-2018 methode onafhankelijke toetsen

Klas	Toets	Tijdstip
Kleuters	Kijkwijzer 5 6 jarigen volglijn leerrijpheidsonderzoek-kijkwijzer cognitieve problemen en kijkwijzer dyslexie Zien vragenlijst leerkracht	Als kind 5 jaar is Maart van het jaar dat kind 6 is Maart/april oudste kleuter okt
Klas 1	Analyse en synthese Fonemen toets aangeboden letters Cito dmt en avi Rekenen 3.0 en spelling 3.0 Zien vragenlijst leerkracht	Okt klas 1 Febr en juni okt
Klas 2	Cito dmt en avi Rekenen 3.0 en spelling 3.0 Zien vragenlijst leerkracht	Jan en juni
Klas 3	Cito dmt en avi Rekenen 3.0 en spelling 3.0 en begrijpend lezen 3.0 Zien vragenlijst leerkracht	Jan en juni okt
Klas 4	Cito dmt en avi Rekenen 3.0 en spelling 3.0 en begrijpend lezen 3.0 Zien vragenlijst leerkracht	Jan en juni okt
Klas 5	Cito dmt en avi Rekenen 3.0 en spelling 2012 en begrijpend lezen 3.0 en werkwoordspelling 3.0 Zien vragenlijst leerkracht	Jan en juni okt
Klas 6	Cito dmt en avi Rekenen 2012 en spelling 2012 en begrijpend lezen 32012 en werkwoordspelling Drempelonderzoek (bij twijfelgevallen) lep eindtoets Zien vragenlijst leerkracht	Jan Okt April Okt

2. Ondersteuningsteam

2.1 Structuur van het ondersteuningsteam

Het dagelijkse ondersteuningsteam bestaat uit de IB-er/ remedial teacher de gedragsspecialist en de kunstzinnig therapeut. Eens per twee weken woont de schoolleider het ondersteuningsoverleg bij. Het ondersteuningsteam vergadert wekelijks op donderdag.

2.1.1 Taken van IB-er, onderwijsondersteuner, remedial teacher, kunstzinnig therapeut en gedragsspecialist en taal-rekencoördinator, bouwcoördinator en coördinator VO

Taken van de IB-er:

- Voeren van de regie over de ondersteuningsprocessen (overzicht hebben, houden en delegeren, makelaarsfunctie)
- Aanspreekpunt SWV ZOUT
- Begeleiden traject dyslexie naar vergoede zorg
- Contact externen (GGD, CJG, externe remedial teachers en andere zorgverleners)
- Coördineren van de leerlingenzorg (aansturen van ZZP ers en onderwijsondersteuner)

- Rooster maken voor klassenassistent-onderwijsondersteuner.
- Ondersteunen en controleren van de processen en de uitvoering van het HGW
- Ondersteuning in het vormgeven van de leerlingenzorg
- Bespreken van de effectiviteit van de uitvoering van de ondersteuning in het ondersteuningsoverleg.
- Coördineren van de contacten met externen
- Bewaken mogelijkheden die de school heeft in het uitvoeren van de leerlingenzorg
- Leiden van de oudergesprekken (ondersteuningsniveau 3, 4 en 5)
- Inwerken-wegwijs maken nieuwe leerkrachten in ondersteuningsstructuur
- Opstellen en coördineren uitvoering toetsbeleid
- Monitoren en begeleiden leerrijpheidsonderzoeken en gesprekken met ouders
- Monitoren overgang VO en afstemming met coördinator VO.
- Opstellen en bespreken trendanalyse
- Inventariseren en begeleiden van studie passend onderwijs.
- Onderwijsvernieuwingen op gebied van ondersteuning onder aandacht brengen

Taken van de onderwijsondersteuner

- Ondersteunen van de leerkracht in het uitvoeren van de leerlingenzorg
- Begeleiden van de leerlingen vanuit het groepsplan
- Begeleiden van kinderen met lees- en spellingproblemen
- Nakijken van leerlingwerk waarmee zij werkt
- hulp bij afnemen van leestoetsen, coördinatie ligt bij lb (AVI, DMT, bijv. herfstsignalering)

Taken van het ondersteuningsteam (bestaande uit de lb er, kunstzinnig therapeut en gedragspecialist)

De leerkracht is verantwoordelijk voor alle leerlingen in de klas, dus ook voor de kinderen die, op welke manier dan ook, meer aandacht, begeleiding, instructie of hulp nodig hebben. Het ondersteuningsteam ondersteunt de leerkracht hierin. De leerkracht is hiervoor naar ouders het aan- spreekpunt. Zijn er vragen over deze begeleiding, dan kan er een afspraak gemaakt worden met de leerkracht. De leerkracht kan op vraag van de ouders of vanuit eigen vraag de IB-er uitnodigen bij de gesprekken. Is de IB-er al betrokken, dan ligt de beoordeling om aanwezig te zijn bij een gesprek bij haar. De hulp die het ondersteuningsteam biedt, wordt zowel binnen als buiten de klas gerealiseerd. In deze begeleiding kan de leerkracht worden ondersteund door het ondersteuningsteam op school, of het dienstencentrum van het samenwerkingsverband. Deze route verloopt altijd via een van de IB-ers.

Ondersteuningsniveau 2:

- Opstellen van het groepsplan
- Plannen en bespreken van doelen en didactische aanpak met eventuele ondersteuner
- Verwerken van de informatie in de nieuwe groepsplannen.
- Evalueren van het groepsplan.

Taken van de remedial teacher (zorgniveau 3 en 4)

- Opstellen en uitvoeren van handelingsplannen voor kleine groepjes en individuele kinderen op taal-reken en motorisch gebied.
- Begeleiden eigen leerlijn voor kinderen
- Afstemming met de leerkracht op effect van geboden zorg
- Afstemming met lb over voortgang.
- Uitvoeren diagnostisch onderzoek
- Afnemen leestoetsen klas 1 t/m 6
- Afnemen en bespreken leerrijpheidsonderzoeken

Taken van de gedragspecialist (zorgniveau 3 en 4)

- Opstellen, uitvoeren en evalueren van handelingsplannen op gebied van gedrag en sociaal emotionele ontwikkeling
- Begeleiden trajecten van leerlingen met gedragsvraagstukken met ouders en leerkracht.
- Hulp bij sociale vraagstukken in de klas
- Vormgeven van Rots en water begeleidingstrajecten
- Pestcoördinator

Taken van de kunstzinnig therapeut

- Opstellen en uitvoeren van een kunstzinnig werkplan
- Observatie in de klas
- Afstemming met ouders, leerkracht en lb

Taken van de taalcoördinator (zorgniveau 3)

- Bijwonen intervisiebijeenkomsten van de Begeleidingsdienst voor vrijescholen
- Intervisie vraagstukken inbrengen in de intervisiebijeenkomsten
- Monitoren van de lees-spellingontwikkeling in de klassen
- Opstellen en monitoren vierjarenplan lezen
- Mede vormgeven van studiedagen taal
- Doen van methode-onderzoek en begeleiden invoeren nieuwe methodes
- Beheer kinderbieb en werving/begeleiding biebouders
- Inbrengen actualiteit

Taken van de rekencoördinator (zorgniveau 2,3)

- Bijwonen intervisiebijeenkomsten van de Begeleidingsdienst voor vrijescholen
- Intervisie vraagstukken inbrengen in de intervisiebijeenkomsten
- Monitoren van de rekenontwikkeling in de klassen
- Opstellen en monitoren vierjarenplan rekenen
- Opstellen en monitoren dyscalculieprotocol
- Mede vormgeven van studiedagen rekenen
- Doen van methode-onderzoek en begeleiden invoeren nieuwe methodes
- Beheer verrijkingskast rekenen
- Coördinatie en uitvoering reken meergroep klas 1,2,3,4,5,6
- Uitvoeren van diagnostisch onderzoek en uitbrengen advies.
- Inbrengen actualiteit

Taken bouwcoördinatoren

- beheer agenda en opstellen
- voorzitter bouwoverleggen
- voortrekkersrol veranderprocessen in de bouw
- afstemming met directie
- opstellen jaarplan ontwikkeldoelen bouw in overleg met directie en monitoren uitvoering (toekomstdoel)
- inwerken nieuwe collega's op praktisch en pedagogisch vlak
- praktische zaken coördineren

Taken van de coördinator voortgezet onderwijs (VO)

- vraagbaak voor de leerkracht bij alle te nemen stappen in de overgang po-vo
- aanvragen en coördineren afname eind toets
- organiseren voorbespreking ib-leerkracht over voorlopig advies
- uitvoeren van gesprekken met de leerkracht voorlopig advies bij zorgleerlingen
- aanspreekpunt externen

2.2 Externe zorgverleners; Ondersteuningsniveau 4 en 5

In fase 4 en 5 van de ondersteuningsniveaus kunnen meerdere partijen worden betrokken. Partners waarmee school samenwerkt:

- SWV Zuid-Oost-Utrecht (ZOUT)
- Centrum voor jeugd en Gezin (CJG). Dit kan worden ingeschakeld bij zorg in een gezinssituatie). School heeft een school CJG er: Malou Schilder. Zij wordt betrokken bij vragen die verder reiken dan school kan bieden, in de thuissituatie.
- De Begeleidingsdienst Vrije Scholen (kan worden ingezet voor studie, coaching of begeleiding van leerkracht, klas en leerling, vormen van expertisegroepen)

Verder kunnen wij doorverwijzen naar:

- Dyslexiebegeleiding ONL Onderwijsadvies
  - Kinderfysiotherapeut/ ergotherapeut/sensorische informatie therapeut
- Bureaus voor extern onderzoek: O.a KinderTherapeuticum Zeist, Psymens, Oppu, Edu en ik, Psy Q, Comenius
- Logopedist
  - GGD

Begeleiding van een externe ondersteuner is niet gericht op incidentele en fragmentarische begeleiding, maar op een samenwerking van betrokkenen rondom het kind, extern begeleider, ouders, leerkracht, en IB-er. De school heeft de regie en is sturend in de begeleiding van de leerling. Begeleider, leerkracht en IB-er maken afspraken over inzet, tijden, vorm en doelen. In de kleuterklassen en klas 1 t/m 6 kan er voor gekozen worden om de externe hulp onder schooltijd plaats te laten vinden. Hiervoor is een protocol in werking gesteld (bijlage 2 ondersteuning door externen) Ouders kunnen besluiten om een andere expert of behandelaar te kiezen. Dit betreft dan de inzet buiten schooltijd. De school staat open voor handelingsadviezen maar behoudt ten alle tijde de regie.

3. Passend onderwijs

De regeling voor Passend Onderwijs maakt dat leerlingen met een onderwijsbelemmering c.q. ondersteuningsvraag naar een gewone school kunnen.

3.1: Schoolondersteuningsprofiel

In het kader van Passend Onderwijs heeft de school zorgplicht. Dat betekent dat de school ieder kind dat aangemeld wordt bij op school, een passende plek moet bieden, ook aan kinderen die extra onderwijs ondersteuning nodig hebben. Dat kan een plek zijn op de eigen school, of een andere plek die beter past bij de vraag die het kind stelt aan het onderwijs.

De school heeft een eigen ondersteuningsprofiel ontwikkeld, waarin de mogelijkheden en de grenzen van het onderwijs uitvoerig zijn beschreven. Zie het 'Schoolondersteuningsprofiel Vrijeschool Het Zonnewiel' (bijlage 3.)

Het samenwerkingsverband (SWV) ZOUT ondersteunt de school in het uitvoeren en het ontwikkelen van Passend Onderwijs.

3.2 Beleid meer- en hoogbegaafde leerlingen

Door het handelingsgericht werken met groepsplannen streeft de school ernaar aan te sluiten bij de leervragen van meerbegaafde en hoogbegaafde leerlingen. Uitdagende opdrachten en verkorte instructie is voor de meeste kinderen essentieel. Wij streven naar het verbreden en verdiepen van de lesstof en kiezen in principe niet voor versnellen. In de

oefeningen wordt gebruik gemaakt van compacten, waarbij de leerkracht de compactadviezen vanuit de methode of de SLO compacting richtlijnen gebruikt (routeboekjes). Om een goed beeld te krijgen van wat een kind beheerst, kan gekozen worden voor het vooraf afnemen van de bloktoets van het komende blok.

Het periodeonderwijs biedt mogelijkheden om inclusief te differentiëren. Kinderen werken individueel of groepsgericht vanuit zoveel mogelijk open opdrachten.

Bij de werkvormen van coöperatief leren (CLVS) leren de kinderen van en met elkaar. Ze werken op verschillende leer- en ontwikkelingsgebieden en hun inzet en mogelijkheden zijn afgestemd op leerlingniveau.

De rekenmethode Rekenrijk biedt extra stof voor de (hoog)begaafde leerling. Als extra materiaal worden de Rekenrijgers en rekenpanda's ingezet.

Als verrijkingswerk op taalgebied worden de plusboeken Staal, taalmeesters en Taaltoppers ingezet.

Op school is een meerwerkgroep gestart, in deze groep werken hoogbegaafde kinderen aan verrijkingswerk, onderzoeken hun eigen leerstijl en leren omgaan met eigenschappen als perfectionisme, gevoeligheid, mindset en faalangst.

Wij werken met het hoogbegaafdheidsprotocol DHH voor het signaleren van hoog intelligente en (hoog)begaafde kinderen in onze school. Afspraken over inzet van dit protocol, zijn te vinden in ons "protocol Hoogbegaafdheid"

(zon/leerkrachten/protocollen en handleidingen)

3.3 Coöperatief leren voor de Vrije Scholen (CLVS)

Naast de dagelijkse inzet wordt CLVS het specifiek ingezet bij zorgvragen. Het bevordert de sociale vaardigheden, geeft iedere leerling de kans om zijn stem te laten horen en kwaliteiten te tonen. Kinderen leren niet alleen van de interactie met de leerkracht, maar ook van de interactie met elkaar. De kinderen werken in heterogene twee- tallen of groepen. Dit biedt mogelijkheden voor de zwakke en de sterke leerlingen, zij kunnen op hun niveau inbreng hebben en van en met elkaar leren. Het Zonnewiel zet coöperatief werken in tijdens de periode. Niet alle werkvormen worden actief gebruikt. In schooljaar 2018-2019 wordt er naar borging gekeken.

3.4 Sociaal emotioneel beleid in uitwerking: Rots en Watertraining en regenboogtraining

Onze school heeft 2 opgeleide rots en water trainers. OP dit moment wordt er beleid ontwikkeld t.a.v. de schoolbrede inzet van rots en water. Rots en water wordt nu op indicatie gegeven en geïndiceerd vanuit het ondersteuningsteam. In de werkgroep "sociaal emotioneel" wordt gewerkt aan schoolbreed beleid t.a.v sociaal emotionele ontwikkeling. Er wordt sinds 2016 in klas 2 en 6 standaard een serie rots en waterlessen gegeven door gecertificeerde trainers. Rots en water is een psychosociale competentie training waarin via beweging en spel sociale vaardigheden worden geoefend. Door de hele school wordt de stop-loop-praat regel gehanteerd.

Voor kinderen waarbij het standaard aanbod niet voldoende is, is er mogelijkheid in kleine groepjes of individueel hulp te krijgen. Dit gaat altijd in overleg met het ondersteuningsteam.

In schooljaar 2018-2019 vindt een pilot plaats waarbij alle klassen een training Rots en Water krijgen van 10 weken en het team geschoold wordt de oefeningen door te dragen in de dagelijks onderwijspraktijk.

3.5 Begeleiding individuele leerlingen en groepjes

Het Zonnewiel biedt begeleiding in groepjes op gebied van taal en rekenen in de eerste, tweede en gedeeltelijk derde klas. Voor kinderen die de mogelijk uitstromen op Lwoo niveau, wordt in klas 5 en 6 een eigen leerlijn gevoerd.

De interventieperioden lopen gelijk aan de periode waarin het groepsplan gevoerd wordt en duren maximaal 8 weken achtereen waarna ze geëvalueerd worden.

Het Zonnewiel biedt begeleiding in en buiten de klas door de intern begeleider en de ondersteuner.

Het Zonnewiel biedt begeleiding aan individuele kinderen en groepen op het gebied van de sociaal emotionele ontwikkeling, de kunstzinnige (gevoels)ontwikkeling en gedrag. Deze wordt deels bekostigd vanuit het ondersteuningsbudget van het samenwerkingsverband en uitgevoerd door externe zorgverleners (ZZP). Ouders wordt gevraagd ook een deel hiervan te bekostigen. Zij kunnen deze kosten veelal vergoed krijgen bij een aanvullende zorgverzekering.

3.6 Ontwikkelingsperspectief (OPP); zorgniveau 4

De school is verplicht een OPP te maken voor de leerlingen die de einddoelen van klas 6 niet halen en zullen uitstromen naar het praktijkonderwijs, of Basisberoepsgerichte leerweg. De leerkracht, ondersteund door de IB-er, stelt dit plan op. Vervolgens wordt dit met de ouders besproken. De beginsituatie wordt beschreven evenals het uitstroomprofiel. Er worden reële en haalbare tussendoelen vermeld. Ook wordt de benodigde ondersteuning beschreven.

De school heeft als doel om leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften zo lang mogelijk bij de basisgroep te houden.

Uit onderzoek blijkt dat zo de meeste voortgang geboekt wordt. Voorwaarde is dan wel dat het onderwijs aangevuld wordt met verlengde/geïntensiveerde instructie en oefening (werken met groepsplannen).

Eigen leerlijn

Als een leerling op één of meerdere leergebieden onvoldoende tot ontwikkeling komt (achterstand > dan 1,5 jr.), wordt er een leerlijn met specifieke doelen geformuleerd, een onderdeel van het OPP. Hiermee kan de school aantonen dat deze leerling aan afwijkende doelen werkt. De leerling kan voor één of meerdere vakken vanuit een eigen leerlijn werken.

Het vrijeschool periode-onderwijs is ontwikkelingsgericht. Tijdens deze lessen staan de ontwikkelingsdoelen (klasdoelen) centraal. De verwerking van de lesstof wordt afgestemd op de mogelijkheden van de leerling. Bij de beoordeling wordt er uitgegaan van de individuele ontwikkeling van de leerling.

Als basis voor het uitzetten van de leerlijn worden de Leerroutes 1, 2 en 3 taal en rekenen van het SLO als basis gehanteerd (zie Leerroutes SLO, website <http://www.taalenrekenen.nl/>). De rekenmethode Rekenrijk werkt vanuit de referentiekaders. Kinderen die meer dan een half jaar achterstand hebben, rekenen vanaf klas 3 in F-lijn van Rekenrijk. Kinderen die een jaar achterstand hebben, rekenen met de oefenlessen Rekenrijk mee in een lagere klas. De klassen hebben alle rekenlessen op een gelijk tijdstip, waardoor dit mogelijk is.

Bijlage 3.6.a OPP inhoudelijk

Bijlage 3.6.b OPP; Referentieniveaus
Bijlage 3.6.c Een OPP op basis van de wisselwerking tussen kind, onderwijs en opvoeding
Bijlage 3.6.d OPP referentieniveaus uitleg
Bijlage 3.6.e Formulier OPP (ZOUT)

3.7 Samenwerking met SWV ZOUT: zorgniveau 4

Wanneer de leerlingbespreking niet leidt tot overzicht, inzicht en uitzicht en er sprake blijft van handelingsverlegenheid, wordt er hulp via het SWV ingeschakeld.

Op zorgniveau 4 is er geen sprake meer van aansluiting bij reguliere doelen. Dit kan geconstateerd worden op grond van sociaal emotionele ontwikkeling, werkhouding, concentratie, persoonlijkheid of sociaaleconomische achtergrond.

Hierbij kunt u denken aan:

- Wanneer het groepsplan geen effect of te weinig heeft
- Wanneer de leerling geen aansluiting vindt bij de rest van de klas.
- Wanneer de cognitieve ontwikkeling wordt belemmerd door sociaal emotionele problematiek.
- Als er vragen zijn over de intelligentiemogelijkheden van een leerling (beneden gemiddelde- en bovengemiddelde intelligentie/ hoogbegaafdheid)
- Wanneer het leerrendement is lager dan 75%
- Wanneer de verwachte uitstroom naar LWOO/PRO/SO is.

De constatering op leervermogen, begaafdheid en leertempo kunnen in principe gedaan worden vanaf eind klas 3. Voor deze kinderen wordt een ontwikkelingsperspectief (OPP) opgesteld. De leerkracht is samen met de IB-er verantwoordelijk voor het in- en/of aanvullen van het OPP. De IB-er is verantwoordelijk voor het arrangeren van externe hulp.

3.8 Samenwerking met SWV ZOUT; zorgniveau 5

Als blijkt dat, na de inzet op zorgniveau 4, de school geen passend onderwijsaanbod voor een leerling kan realiseren, wordt er gezocht naar een andere voorziening die beter aansluit bij de onderwijsbehoeften van het de leerling. Denk aan: een andere basisschool, Speciaal Basisonderwijs (SBO) of Speciaal onderwijs (SO).

Ouders hebben keuzevrijheid om een passende school voor hun kind te kiezen. De school en het SWV hebben een adviserende rol. Leerkracht en IB-er zijn samen verantwoordelijk voor het invullen en de onderbouwing voor de aanvraag bij het SOT (school ondersteuningsteam van het samenwerkingsverband)

4. Sociaal emotionele ontwikkeling

In ons onderwijs naar hoofd, hart en handen is de sociaal emotionele ontwikkeling een van- zelfsprekend ontwikkelingsgebied dat ieder moment van de dag in beweging is. Om hier expliciet naar te kijken, ontwikkelingen te volgen en gericht aandacht aan te besteden zijn een aantal instrumenten ingevoerd.

4.1 Leerlingvolgsysteem Sociaal emotioneel (Zien)

Voor het volgen van de sociaal emotionele ontwikkeling gebruiken we het leerlingvolgsysteem Parnassys-Zien.

De leerkracht vult eens per jaar het leerkrachtdeel in in oktober en kinderen vanaf klas 4 vullen ook de lijst veiligheid in. Leerkrachten, pestcoördinator en Ib er bespreken de opvallendheden. Ook kan de hulp van de gedragspecialist ingezet worden. Zij observeert in de klas, kan oudergesprekken begeleiden en kan individuele ondersteuning bieden.

Ook kan als interventie Rots en Water voor de hele groep of voor een subgroep ingezet worden.

Bij bijzonderheden worden individuele leerdoelen geformuleerd. Ouders worden hiervan door de klassenleerkracht op de hoogte gebracht. Een kind kan dan binnen een groepsplan een individueel handelingsadvies krijgen.

4.2 Beleid t.av grensoverschrijdend gedrag, incidenten en ongevallen en pesten

Elk kind dient zich op school veilig te kunnen voelen.

Het Zonnewiel registreert en monitort grensoverschrijdend gedrag en incidenten. Hiervoor volgt de leerkracht het "stappenplan grensoverschrijdend gedrag" (te vinden in Parnassys)

Het Zonnewiel heeft een time-out en schorsingsbeleid.

Pesten op het Zonnewiel proberen we voorkomen door een sociaal veilig klimaat te scheppen, lessen sociale vaardigheid te verzorgen aan pauzes voor-en na te bespreken.

Het aanpakken van een pestprobleem is belangrijk.

Veiligheid is de basis voor optimale ontwikkeling. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan. We doen dat door regels en afspraken zichtbaar te maken voor kinderen en volwassenen zodat als er zich ongewenste situaties voordoen, zij elkaar kunnen aanspreken op deze regels en afspraken. (ZON/ leerkrachten/protocollen/ pestprotocol). De regels worden in schooljaar 2018-2019 door kinderen en pestcoördinator onder de loep genomen en aangepast.

Onze school heeft een pest-coördinator: Vismaya Bakker. Zij is eerste aanspreekpunt. Het Zonnewiel zet "de steungroep", ontwikkeld door PBS in als bewezen effectief interventiemiddel. Zie inhoudelijke info in: "van pesten naar samenwerken" door Monique Baard. Het Zonnewiel is in bezit van een pestprotocol. Dit is te vinden op zon/leerkrachten/protocollen en procedures.

5. Leesproblemen en dyslexie

Het Zonnewiel heeft een eigen dyslexieprotocol, afgeleid van het landelijke protocol dyslexie. Daarnaast hanteert zij het protocol dyslexie van de BVS. Het protocol van de school is te vinden op: zon/leerkrachten procedures/protocollen en handleidingen

Bij zorg of vermoeden van dyslexie worden de kijkwijzers "Vroege kenmerken van dyslexie" bij kleuters ingevuld (volglijn).

Bijlage 5a en 5b: Signaleren dyslexie bij kleuters en overzicht niveaus van zorg bij dyslexie.

Vanaf het eerste meetmoment in febr. Klas 1 wordt bij vermoeden van dyslexie interventie geboden in een kleine groep onder verantwoordelijkheid van de leerkracht en IB er. Er wordt gewerkt met interventieperiodes van een half jaar. Een kind met vermoeden van dyslexie krijgt op het Zonniewiel maximaal 4 interventieperiodes aangeboden.

De school heeft een vierjarenplan om het algehele leesniveau op het Zonniewiel te monitoren en verder te ontwikkelen. Eigenaar van dit leesplan zijn de taalcoördinator en de IB er.

Bijlage 5.c: Leesplan Zonniewiel de Bilt

Bijlage 5 d: aanvraag vergoede zorg

6. Dyscalculie

De school werkt met de richtlijnen van het protocol ERWD (Ernstige reken- en wiskunde problemen en dyscalculie).

Leerkrachten worden door de rekencoördinator ondersteund in het werken met kinderen met ernstige rekenproblemen. De kinderen krijgen regelmatig verlengde instructie.

Op school wordt er gewerkt met de Utrechtse getalbegrip toets bij het signaleren en begeleiden van problemen in de rekenvoorwaarden. Ook zet de rekencoördinator de rekendiagnostiek uit het RD4 onderzoek in om vanaf klas 1 t/m 5 rekenproblemen in kaart te brengen en advies uit te brengen naar leerkracht en ouders.

De leerkrachten worden begeleid door de IB-er en de rekencoördinator vanuit het werken met het handelingsmodel en het drieslagmodel voor het signaleren en diagnosticeren van de problemen.

Kinderen die meer dan een half jaar achter lopen, komen in klas 1,2,3 in een extra groep voor rekenen, begeleid door de IB er. Vanaf klas 3 rekenen kinderen met een achterstand van meer dan een half jaar mee in de eigen groep met evt aangepast werk. Kinderen met een achterstand van meer dan een jaar, krijgen vanaf klas 5 een eigen leerlijn. Het is ons streven dat de leerkracht ruimte krijgt om deze groep eenmaal per week 45 minuten instructie te geven in de eigen leerlijn. Er staat dan een vervanger voor de groep. Indien dit niet te realiseren is, wordt de leerlijn begeleid door de remedial teacher of interne begeleider.

Er is een protocol dyscalculie aanwezig, te vinden op ZON/leerkrachten/protocollen en procedures. Dit protocol wordt in het schooljaar 2017-2018 geëvalueerd en bijgesteld.

7. Aannamebeleid

Om een evenwichtige balans te kunnen blijven bewaren in klassen met kinderen met en zonder ondersteuningsvraag speelt een zorgvuldige aanname een belangrijke rol. Het Zonniewiel hanteert een aanname procedure waarin elke leerling individueel wordt bekeken. In de procedure wordt onderscheid gemaakt tussen onder en zij-instroom.

Wij zijn van mening dat een kind zo min mogelijk van school zou moeten veranderen. Bij een kind dat van een andere lagere school komt willen wij er daarom, voor zover mogelijk, zeker van zijn dat de overstap naar onze school een juiste keuze is voor het kind. Indien er sprake is van een ondersteuningsvraag, zijn ouders verplicht dit aan de school te melden. De aanname procedure is te vinden in de schoolgids en op Zon//leerkrachten/protocollen en procedures.

7.1 Doubleren en versnellen

Omdat ons onderwijs ontwikkelingsgericht is en er naar meerdere aspecten van de ontwikkeling wordt gekeken, komt doubleren of versnellen in klassen 1 t/m 6 weinig voor. In enkele gevallen, wanneer wij zien dat de ontwikkeling van een kind op meerdere gebieden stagneert of juist voorloopt, en het laten overdoen of juist overslaan van een leerjaar hierop een antwoord zou kunnen zijn, wordt tot laten doubleren of versnellen besloten. Dit gebeurt pas nadat gebleken is dat ingezette interventies onvoldoende resultaat opleveren. Er vindt nauw overleg plaats tussen leerkracht, ouders en IB-er. De school neemt het uiteindelijke besluit op grond van heldere argumenten en aangetoonde inspanningen.

Bij kleuters spreken wij niet over doubleren maar over een extra kleuterjaar. Hier hebben wij een protocol voor opgesteld: procedure leerrijpheid en overgang klas 1. Te vinden op Zon/leerkrachten/beleid/protocollen/procedures.

Wij hanteren als grens 1 september. Kinderen die na deze datum 6 worden, zullen een verlengd kleuterjaar hebben, tenzij door de leerrijpheidscommissie anders wordt besloten. De leerrijpheidscommissie bestaat uit de leerkrachten van de kleuterafdeling en de interne begeleider.

7.2 Leerrijpheidsonderzoek

Binnen ons onderwijs heeft de kleuter een eigen specifieke plek. Het kleuteronderwijs biedt kinderen de mogelijkheid om op hun eigen wijze, in eigen tempo, nabootsend, spelend en bewegend uit te groeien tot lagereschoolkind. Aan het einde van de kleutertijd zijn de leervoorwaarden normaal gesproken op natuurlijke wijze ontwikkeld, de kleuter is dan 'leerrijp'.

Of een kleuter leerrijp is wordt uitgebreid bekeken in het jaar waarin het kind zes wordt. Er wordt gekeken naar:

- De motorische ontwikkeling
- De sociaal-emotionele ontwikkeling
- De cognitieve ontwikkeling
- De fysieke ontwikkeling

In de oudergesprekken worden de waarnemingen van zowel ouders als leerkracht gedeeld.

Mogelijke extra interventies worden na het leerrijpheidsonderzoek afgesproken en vastgelegd in een groepsplan. Voor een enkele leerling wordt gewerkt met een individueel plan. De IB-er kijkt mee. Kijkwijzers leerrijpheid en 6 jarigenonderzoek worden in de periode febr-april afgenomen en ingevuld door de leerkracht.

Kinderen waarover twijfel is over leerrijpheid, worden tweemaal besproken en "gewogen" met meekijken en meedenken van de IB er. In een gesprek met de ouders wordt een advies uitgebracht t.a.v. de leerrijpheid.

Zie verder bijlage 7.2

8. Uitstroom

8.1 Uitstroom VO (Voortgezet onderwijs)

De leerlingen gaan na hun basisschooltijd door naar het VO. De school maakt gebruik van het digitale aanmeldingsformulier/onderwijskundig rapport (OKR), middels de site van Onderwijs transparant.

De regio VO scholen werken met eenzelfde OKR. Het wordt ingevuld door de leerkracht van klas 6 met hulp van ouders van de leerling. Ouders hebben inzage in de gegevens die de school beschreven heeft en geven toestemming om deze informatie te delen. Procedure uitstroom VO is te vinden in onze schoolgids.

Onze school heeft een VO-coördinator: Minke Streefkerk. Zij is aanspreekpunt voor ouders en leerkracht. De Ib er is samen met ouders verantwoordelijk voor aanvragen VSO en LWOO.

8.2 Uitstroom PO

8.2.1. Andere basisschool

Het komt ook voor dat er tijdens de basisschooltijd een overstap naar een andere basisschool gemaakt wordt. De volgende stappen worden gezet:

1. IB-er van ontvangende school neemt contact op met IB-er huidige school
2. Na schriftelijke toestemming van ouders vindt er een dossieroverdracht plaats met als verplicht onderdeel het onderwijskundig rapport (OKR)
3. Leerling komt meelopen op de nieuwe school. Leerkracht en IB-er beoordelen of een overstap mogelijk is
4. IB-er licht ouders in over wel of geen plaatsing. Tevens wordt de IB-er van de huidige basisschool ingelicht.
5. Nieuwe basisschool schrijft de leerling in.
6. Oude basisschool schrijft de leerling uit.

9. Grenzen aan de zorg

We proberen alle leerlingen de zorg te bieden die zij nodig hebben. Er is echter een grens, waarna de school handelingsverlegen is.

Naast het kijken naar - en vanuit het individuele kind, heeft de school een bredere verantwoordelijkheid. Het functioneren van de klas als geheel, de veiligheid en de ontwikkelingen/welbevinden van de leerlingen/leerkracht zijn mede leidend in de beoordeling of het bieden van individuele zorg nog in verhouding is. De grens aan de mogelijkheden van ons onderwijs is bereikt als:

- Een leerling ernstige gedragsproblemen heeft, die leiden tot een voortdurende verstoring van de rust en de veiligheid in de groep en/of de school.
- Een leerling onvoldoende in staat is om ons leerstofaanbod te verwerken, uitgaande van de minimale beheersing van de leerstof eind Klas 4.
- Een leerling niet of nauwelijks in staat is voldoende zelfstandig te functioneren; het onderwijs aan de leerling zodanig beslag legt op de tijd en aandacht van de leerkracht dat het leerproces van de andere leerlingen nadelig beïnvloed wordt.
- De zwaarte en het aantal zorgleerlingen dat al in een bepaalde groep voorkomt dusdanig belastend wordt voor de leerkracht dat de kwaliteit van het onderwijs niet meer gegarandeerd kan worden.
- De school ondanks alle aangetoonde inspanningen handelingsverlegen blijkt.
- Het kind niet op zijn plaats blijkt te zijn en er geen recht gedaan wordt door het onderwijsaanbod dat de school biedt.

Ouders spelen een belangrijke rol in de samenwerking. Er wordt van ouders verwacht dat zij, indien er sprake is van een ondersteuningsvraag, aanwezig zijn bij groot overleggen, eventuele ondersteuning thuis bieden en externe hulpverlening in gang brengen indien school dit adviseert. Het Zonnewiel hecht grote waarde aan deze samenwerking gezien het slagen van passend onderwijs aan hun kinderen.

Zie voor grenzen aan de zorg ook het ondersteuningsprofiel bijlage 3

10. Meldcode

We werken op school met het protocol 'Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling'.

(In te zien via de intern begeleider)

Dit protocol bestaat (in het kort) uit 6 stappen:

1. In kaart brengen van signalen 'niet pluis' gevoel (alle werknemers op school)
2. Collegiale consultatie (met intern begeleider, raadpleeg evt. 'Veilig Thuis', voorheen AMK)
3. Gesprek met ouders en/of kind (intern begeleider en leerkracht)
4. Wegen van het geweld of de mishandeling (intern begeleider en leerkracht)
5. Beslissen: hulp organiseren of melding (intern begeleider)
6. Volgen (allen)

(Uit de Wet op de jeugdzorg:)

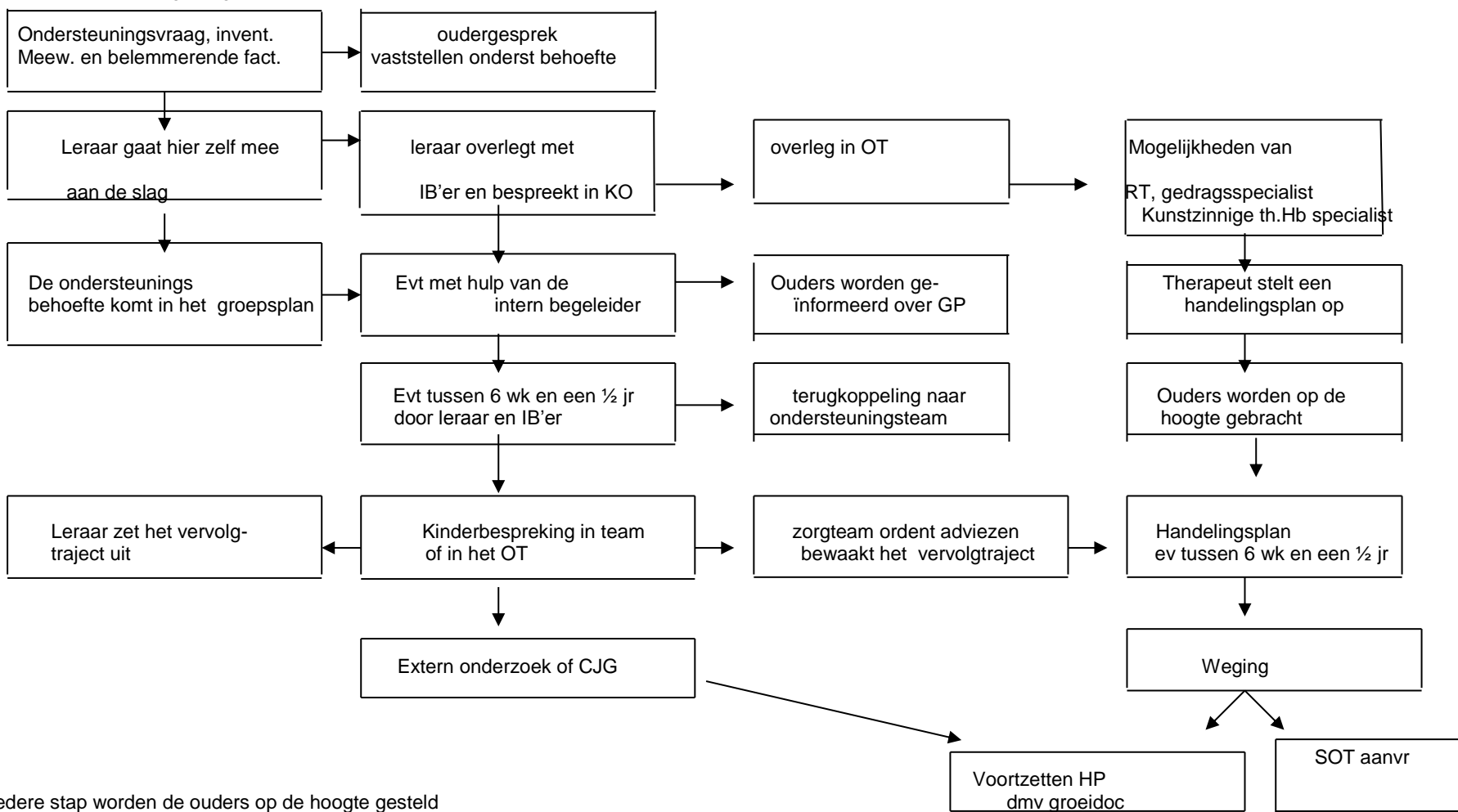
Kindermishandeling is 'elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel'.

Bijlagen

Bijlage 1.1a – De zorgroute

Algemeen uitgangspunt: leraren en ouders formuleren samen de leer- en ontwikkelingsbehoefte van de kinderen. Hieruit kan naar voren komen dat er nader onderzoek nodig is, dan kunnen de volgende stappen genomen worden. De ondersteuningsbehoefte wordt zichtbaar als er op 1 of meer gebieden een ondersteuningsvraag is: cognitief, emotioneel, motorisch, gedrag.

In iedere stap worden de ouders op de hoogte gesteld

Korte samenvatting van de zorgroute:

- Leerkrachten signaleren, voeren gesprekken met kinderen en ouders en vormen hieruit de leerbehoeften van de kinderen.
- De leerkrachten geven vorm aan de leerbehoeften van de kinderen. Zij beschrijven dit in differentiatieplannen of handelingsplannen.
- Indien de leerkracht zich handelingsverlegen voelt, kan hij of zij het ondersteuningsteam inschakelen
  - Samen met het ondersteuningsteam wordt gekeken of verdere diagnostiek noodzakelijk is.
    - Afgestemd wordt wie deze diagnostiek op zich neemt: leerkracht, ondersteuningsteam of een deskundige van buitenaf.
  - Vanuit de leerbehoeften van het kind wordt een plan opgesteld. Dit plan wordt beschreven in het differentiatieplan of in een handelingsplan.
  - Er wordt gekeken wie, wat van het plan uitvoert. Er kan een beroep gedaan worden op extra ondersteuning vanuit het ondersteuningsteam, op externe hulp en op ouders. Dit plan wordt met ouders besproken.
  - Zodra de handelingsverlegenheid rondom het kind is opgeheven, handelt de leerkracht weer zelfstandig tav deze leerling.
  - Als leerkrachten en ondersteuningsteam zich handelingsverlegen voelen, kunnen zij een beroep doen op deskundigheid van buiten.
  - Als de handelingsverlegenheid blijft, dan moet een traject SO of SBO overwogen worden. Zie hiervoor de beschrijving van dit traject.

Signalering door leerkrachten:

De leerkrachten observeren en registreren het handelen, gedrag en resultaten van alle kinderen in de groep. N.a.v. al deze observaties beschrijven zij de leerbehoeften van ieder kind.

In het algemeen geldt, dat Het Zonnewiel een kind kwalificeert als leerling met een specifieke ondersteuningsbehoefte, als er op één of meerdere (ontwikkelings)gebieden een achterstand, of voorsprong van een half jaar of langer wordt waargenomen.

Bijlage 1.1b– HGW, een cyclisch proces

HGW is een planmatige en cyclische werkwijze waarbij we de volgende zeven uitgangspunten toepassen:

1. De onderwijsbehoeften van kinderen staan centraal: wat heeft een kind nodig om onderwijsdoelen te behalen?
1. Het gaat om afstemming en wisselwerking: het gaat niet alleen om het kind, maar om het kind en de wisselwerking met zijn omgeving. Het gaat om het kind in deze groep, bij deze leerkracht, op deze school en van deze ouders.
2. De leerkracht doet ertoe: de leerkracht realiseert passend onderwijs en levert daarmee een cruciale bijdrage aan een positieve ontwikkeling van de kinderen.
3. Positieve aspecten zijn van groot belang: van zowel kind, leerkracht, school, de groep en ouders.
4. Positieve factoren bieden aanknopingspunten voor het stellen van ambitieuze doelen en om een succesvol plan van aanpak te kunnen uitvoeren.
5. Constructieve samenwerking: samenwerking tussen leerkracht, kind, ouders interne en externe begeleiders is noodzakelijk om een effectieve aanpak te realiseren.
6. Doelgericht handelen : het team formuleert korte- en lange termijn doelen voor het leren, de werkhouding en het sociaal-emotioneel functioneren van alle kinderen en evalueert deze in een cyclus van planmatig handelen.
7. De werkwijze is systematisch, in stappen en transparant: het is voor betrokkenen duidelijk hoe de school wil werken en waarom.

Omslag in het denken

De bovengenoemde zeven uitgangspunten bieden een kader. We streven ernaar om alle uitgangspunten tot hun recht te laten komen in een cyclisch proces.

In het werken volgens de zeven uitgangspunten staat het ontwikkelingsgericht werken centraal. Kernvraag is; wat heeft dit kind in deze situatie nodig, welke vraag stelt het kind aan de leerkracht?

Dus het perspectief verschuift hierbij van kind naar leerkracht; Van wat een kind heeft (het probleem) naar wat een kind nodig heeft van de leerkracht:

Dit houdt in dat we oplossingsgericht denken en handelen:

Ouders spelen een cruciale rol; zij worden nauw betrokken bij het zoeken naar de onderzoeks- vraag en de in te zetten oplossingen. De ervaring van ouders met het kind in de thuissituatie is een belangrijke aanvulling op de waarnemingen van de school. De regie en verantwoordelijkheid van het proces ligt bij school.

Wij zetten in op leerkracht kwaliteiten, het ontwikkelen van de leerkrachtvaardigheden zowel in de diagnosticerende rol als wel in de begeleidende handelende rol. Wij zijn hierin altijd lerend, het is een proces waarin wij ons als school ontwikkelen met als doel het optimaliseren van de ontwikkelingsmogelijkheden van alle kinderen.

Als format voor het volgen van ontwikkeling en het inzetten op doelen werkt de school met groepsplannen. Deze plannen worden procesmatig ingevoerd (zie onderstaand model).

De stappen van handelingsgericht werken

(Ondersteuningsniveau 1-2)

In de cyclus HGW onderscheiden zich vier verschillende fasen met in totaal zeven stappen.

Fase 1. Waarnemen/signaleren

Stap 1: verzamelen van kindgegevens in een pedagogisch didactisch groepsoverzicht

Stap 2: signaleren van kinderen die extra begeleiding nodig hebben

Stap 2a: bepalen van de doelen voor de komende periode

Fase 2. Begrijpen/analyseren

Stap 3: benoemen van de onderwijsbehoeften van alle kinderen

Fase 3. Plannen

Stap 4: clusteren van kinderen met vergelijkbare onderwijsbehoeften

Stap 5: opstellen van een groepsplan

Fase 4. Realiseren

Stap 6: uitvoeren van het groepsplan

De stappen 1, 2 en 3 staan in het pedagogisch didactisch groepsoverzicht waarin per klas, per kind een overzicht van de gegevens weergegeven wordt. Beschreven worden:

- Stimulerende en belemmerende factoren,
- Onderwijsbehoeften taal
- Rekenen
- Technisch lezen
- Begrijpend lezen
- Motorische - en sociaal emotionele ontwikkeling

De stappen 2a, 4 en 5 verwerken we in een groepsplan. Daarin staat het basisaanbod voor de hele groep en het specifieke onderwijsaanbod voor de zorggroep en de plusgroep. Het groepsplan is een kerndocument waarmee we de ontwikkeling van kinderen in relatie tot de gestelde doelen en het onderwijsaanbod plannen, volgen en evalueren.

Stap 7: Evalueren en begin van nieuwe cyclus, stap 1

We streven naar een preventieve aanpak. We kijken vooruit: wat zijn de doelen voor de komende periode en wat hebben onze kinderen nodig om die doelen te bereiken?

Bijlage 1.1c – didactisch groepsoverzicht en Groepsplan

Fase 1: Waarnemen

Stap 1: Verzamelen van kindgegevens in het groepsoverzicht

Gedegen informatie verzamelen vraagt om een open en onbevooroordeelde manier van kijken en luisteren. We stellen ons hierbij onbevangen en nieuwsgierig op. In de fase van het waarnemen verzamelt en ordent de leerkracht gegevens over alle kinderen en over de resultaten van het aanbod. Het gaat om gegevens uit observaties, analyses van het werk, gesprekken met kinderen en ouders, de resultaten op methodeonafhankelijke en methode gebonden toetsen en via de overdracht van vorige leerkracht.

Stap 2 en 2a: Signaleren van kinderen die iets extra's nodig hebben

In deze stap bepalen we welke doelen we voor de komende periode met de hele groep willen bereiken. Deze doelen betreffen de speel/leerontwikkeling, de werkhouding en de sociaal-emotioneel functioneren. Welke kinderen hebben extra begeleiding nodig om deze doelen te behalen? Leerkrachten signaleren deze kinderen bewust en op basis van duidelijke criteria. Bij het signaleren gaat het om alle kinderen die meer nodig hebben dan het regulier basisaanbod. We signaleren niet alleen kinderen met een IV of V niveau maar ook de kinderen met een leer- of ontwikkelingsvoorsprong. Daarnaast signaleren we ook de kinderen met een opvallende werkhouding, een specifieke leerstijl of die specifieke sociaal-emotionele vaardigheden missen of juist bezitten.

Fase 2: Begrijpen

(Maken van een pedagogisch didactisch groepsoverzicht) Op basis van de eerste twee stappen zetten we stap 3 in.

Stap 3: benoemen van de onderwijsbehoeften van kinderen

We formuleren doelen voor de hele groep en benoemen de onderwijsbehoefte van elk kind. We vragen ons voortdurend af "wat vraagt dit kind van ons?". We maken hierbij gebruik van de gegevens uit het didactisch groepsoverzicht.

Er zijn kinderen die te weinig hebben aan het reguliere basisaanbod. Zij hebben extra begeleiding nodig om bepaalde vaardigheden te leren. Voor deze kinderen formuleren we, voor die gebieden waarbij ze begeleiding nodig hebben, extra onderwijsbehoeften.

1. Vanuit wat een kind al kan (de beginsituatie), formuleren we één of meer doelen: wat willen we bereiken?

2. Wat heeft dit kind extra nodig om dit doel te bereiken?

Fase 3: Plannen (een groepsplan)

Na het in kaart brengen van de onderwijsbehoeften van de kinderen die extra begeleiding nodig hebben, zetten we de stappen 4 en 5 in de fase van plannen:

Stap 4: Clusteren van kinderen met vergelijkbare onderwijsbehoeften

Nu we onze groep goed in beeld hebben gaan we kijken hoe we op een haalbare manier kunnen differentiëren. We doen dit door een aantal kinderen die hetzelfde nodig hebben samen te voegen in een of meer cluster van enkele kinderen.

Stap 5: Opstellen van het groepsplan

Nadat de kinderen met vergelijkbare onderwijsbehoeften geclusterd zijn, beschrijven we het onderwijsaanbod voor de komende periode. We doen dit voor de hele groep, de subgroepen en enkele individuele kinderen.

Een groepsplan bevat schriftelijke richtlijnen voor het onderwijs aan alle kinderen in de groep. Het bevat de didactische en pedagogische doelen per vakgebied voor de komende periode en wat de kinderen daarvoor nodig hebben.

Het groepsplan loopt van september tot februari/ februari tot september. Tussentijdse evaluatie een aanpassing van het plan in november en april.

Onze doelen halen wij uit de methodes Rekenrijk en Staal, uit de SLO toledoelen en "ik zie rond in de wereld" (kerndoelen vertaald in de leerjaren op de Vrije School

Fase 4: Realiseren

Stap 6: klassenmanagement

Om het groepsplan zo soepel mogelijk te laten verlopen is een goed klassenmanagement een voorwaarde. Het groepsplan is samen met het didactisch groepsoverzicht beschikbaar in de klassenmap taal en rekenen. Op basis van het groepsplan maken we een week- en dag planning.

Stap 7: evalueren en nieuwe cyclus Evalueren en begin van nieuwe cyclus stap 1

*NOOT: vanaf jan 2018 gebruiken wij een groepsplan waarin we het overzicht van belemmerende factoren en onderwijsbehoeften in het groepsplan zelf hebben opgenomen. We evalueren eind schooljaar 2018 hoe dit bevallen is en of dit het groepsoverzicht mogelijk kan vervangen.

Bijlage 1.1d– Groslijst onderwijsbehoeften

(bruikbaar bij het invullen van het pedagogisch didactisch groepsoverzicht en groepsplan)

Een onderwijsbehoefte bestaat uit twee delen:

1. Welk doel streef je met een leerling na?

2. Wat heeft de leerling (extra) nodig om dit doel te halen?

Deze groslijst bevat een aantal aandachtspunten voor het bepalen wat een leerling nodig heeft om een bepaald doel te bereiken.

Instructie

- Visuele ondersteuning (bijvoorbeeld: plaatjes, pictogrammen)
- Auditieve ondersteuning (bijvoorbeeld: voorlezen opdracht, luisteren naar verhaal)
- Materiële ondersteuning (bijvoorbeeld: kralenketting, rekenrek, blokjes, speciale pen)
- Verkorte instructie (alleen bespreking opdrachten, korte aanduiding van oplossingsstrategie)
- **Verlengde instructie** (herhalen van basisinstructie, helpen bij keuze juiste oplossingsstrategie, extra ophalen van voorkennis, uitvragen van zojuist gegeven instructie, directe instructie, preteaching, preteaching)
- Gedragsinstructie ten aanzien van resultaten van de verwerking

Leertijd

- Extra leertijd (meer leertijd beschikbaar stellen om vaardigheid te verwerven)
- Minder leertijd (minder leertijd bieden en tijd vrijmaken voor verdieping en uitdagende leerstof/werkvormen)

Extra of andere leerstof

- Leerstof ter herhaling, verdieping, verrijking
- Remediërende leerstof
- Ondersteunende materialen en programma's
- Opdrachten die de leerling uitdagen en activeren
- Opdrachten die overzichtelijk zijn

Procesgerichte feedback

- Vergroten van competentiegevoelens (benoemen successen)
- Vergroten van zelfstandigheid (geven van meer verantwoordelijkheid)
- Tussentijdse feedback (om bepaalde tijd aanspreken op werkhouding: hoe?)
- Feedback op uitvoering opdrachten (bijvoorbeeld strategiegebruik en taakaanpak)
- Gedragsinstructie direct na de basisinstructie
- Ondersteuning met materiaal (stickers, klok, picto's, gedragskaart)

Structureren van de taak

- Opdelen van de taak in kleine leerstapjes
- Afdekken van delen van de taak
- Plaatje weglaten
- Vergroot lettertype
- Eén opdracht op een bladzijde
- Extra groot materiaal aanbieden
- Stappenplannen en checklists (bijvoorbeeld voor maken werkstuk)
- Overgangen tussen activiteiten afbakenen en verduidelijken

Activerende werkvormen

- Uitdagende werkvormen

- Actief leren (doe-opdrachten)
- Aansluiten belevingswereld

Maatregelen om de motivatie en plezier in leren te bevorderen

- Uitdagende werkvormen
- Variatie in werkvormen
- Belonen
- Aansluiten belangstelling kinderen
- Kinderen zelf keuzes laten maken
- Succeservaringen creëren

Aanpassing in leeromgeving

- Rustige werkplek
- Prikkelreductie
- Ordenen van benodigde materialen

Bijlage 1.1e – Verzamellijst onderwijsbehoeften

Een onderwijsbehoefte bestaat uit twee delen:

1. Welk doel streef je met een leerling na?
2. Wat heeft de leerling (extra) nodig om dit doel te halen?

Bij het formuleren van de onderwijsbehoeften kunnen de volgende hulpzinnen ondersteuning bieden:

Dit kind heeft...

... een instructie nodig ...

- waarbij de groepsleerkracht voordoet en hardop denkt;
- die de betekenis van keersommen verheldert;
- die haar sterke visuele kant benut ter compensatie van het zwakke gehoor (bijvoorbeeld met plaatjes, foto's, picto's of stripverhalen);
- die vooral auditief is (hardop voorlezen, instructie in een verhaal, liedje of rijmpje);
- die verkort is (doelen, kernpunten en oplossingsstrategieën kort bespreken waarna het kind zelfstandig aan het werk kan);
- die verlengd is (activeren basisvaardigheden, begeleide in-oefening, ondersteuning bij het toepassen van de strategie en stimuleren tot het bedanken van eigen voorbeelden)

... opdrachten nodig ...

- die op of net onder haar niveau liggen zodat zij de komende maand vooral succeservaringen kan opdoen;
- die op of net boven haar niveau liggen zodat ze voldoende uitdaging krijgt;
- die overzichtelijk zijn door een sobere lay-out met zo weinig mogelijk afleiding van plaatjes;
- waarbij hij alleen de antwoorden hoeft in te vullen;
- met uitgewerkte voorbeelden

... (leer)activiteiten nodig ...

- die aansluiten bij haar belangstelling voor de natuur;
- die structuur bieden met een stap-voor-stap-plan en zelfcorrigerend zijn zodat hij direct feedback krijgt;
- die de denkhandelingen concreet ondersteunen (bijvoorbeeld een getallenlijn);
- die erop gericht zijn om de leertijd zo goed mogelijk te besteden;
- die opgedeeld zijn in kleinere deelactiviteiten;
- die hem uitdagen (zoals uitbreiding met plustaken en verdiepingsopdrachten);
- die ruimte laten voor eigen keuze in inbreng.

... Feedback nodig ...

- die consequent en direct op het gewenste gedrag volgt;
- waarbij de inzet/inspanning wordt benadrukt ('Je hebt tien minute helemaal zelfstandig doorgewerkt');
- waarbij de succeservaringen worden benadrukt ('Je hebt zeven sommen goed' in plaats van 'drie fout');
- die in een grafiekje is weergegeven zodat ze haar vorderingen goed kan volgen en zich minder met andere kinderen gaat vergelijken

... groepsgenoten nodig ...

- met wie ze samenwerkend kan lezen;
- die accepteren dat hij 'anders' reageert in een onverwachte situaties;
- die haar vragen mee te spelen in de pauze;
- die zijn clowneske gedrag negeren en er niet om lachen;

- die hem niet uitdagen door te rijmen op zijn naam.
- ... een groepsleerkracht nodig ...
- die de overgangen tussen de activiteiten structureert;
- die de instructie terugvraagt, controleert en samen met hem evalueert (responsieve instructie);
- die let op haar taakbeleving en deze voorafgaand, tijdens en na de taak met haar bespreekt;
- die vriendelijk en beslist is;
- die positieve interne attributies bij succes benadrukt;
- die situaties creëert waarin haar sterke kanten (behulpzaam en sociaal vaardig) naar voren komen;
- die doelgericht (dus flexibel) kan differentiëren;
- die hem complimenteert met zijn inzet.

Overige, zoals:

- een leeromgeving nodig die ...
- ondersteuning nodig die ...

Hoe betrek ik de leerling erbij?

We willen kinderen daadwerkelijk zien mede-eigenaar van hun eigen leerproces, dan is het logisch dat we ze ook leren nadenken over wat ze willen leren en op welke manier. Dit kan door kinderen zelf de gelegenheid te bieden aan te geven wat zij willen leren en denken nodig te hebben op het gebied van lezen, spellen, rekenen, gedrag en werkhouding. Dit kunt u bijvoorbeeld doen aan de hand van de volgende zinnen en vragen:

Nu kan ik ...

Straks wil ik ... kunnen/kennen.

Wat kan ik zelf doen omdat te bereiken? Ik ...

Wat kan mijn juf of meester doen zodat ik dat kan bereiken? Mijn juf of meester ...

Wat kunnen mijn ouders doen, zodat ik dat kan bereiken? Mijn ouders...

Wat kunnen mijn groepsgenoten doen, zodat ik dat kan bereiken? Mijn groepsgenoten ...

Welke materialen/hulpmiddelen zouden mij daarbij goed kunnen helpen? Het zou mij helpen als ik gebruik kan maken van ...

Bijlage 1.2.b – Checklist klassenbespreking IB-er klasoverleg

Stappen cyclus 'Handelingsgericht werken' Positief is, suggesties, vragen

Verzamelen van actuele en relevante gegevens over alle leerlingen in het groepsoverzicht

- Zijn de toets resultaten op een juiste wijze ingevuld?
- Is de datum van toets afname ingevuld?
- Zijn bij de toetsen ook gegevens uit observaties en foutenanalyse in het groepsoverzicht opgenomen?
- Zijn de observaties kort en kernachtig beschreven?
- Zijn de observaties concreet en duidelijk?
- Heeft de leerkracht naast belemmerende factoren ook positieve kwaliteiten en stimulerende factoren van de kinderen benoemd?
- Heeft de leerkracht ook relevante observaties en aandachtspunten vermeld ten aanzien van de sociaal- emotionele ontwikkeling en taak- aanpak/werkhouding?
- Heeft de leerkracht relevante gegevens uit ge- spreken met kinderen en ouders ingevuld?

Signaleren van kinderen die de komende periode extra aandacht nodig hebben

- Welke leerlingen heeft de leerkracht aangekruist?
- Hebben deze leerlingen op basis van de verzamelde gegevens specifieke onderwijsbehoeften?
- Heeft de leerkracht criteria en standaarden gehanteerd die in school afgesproken zijn ten aanzien van het signaleren van kinderen?
- Zijn ook leerlingen met een eigen leerstijl aangekruist?
- Signaleert de leerkracht ook leerlingen die qua gedrag, sociaal-emotionele ontwikkeling en werkhouding extra aandacht nodig hebben?
- Signaleert de leerkracht ook proactief? Kruist de leerkracht kinderen aan die vooruitlopend op cruciale leermomenten in de leerlijn extra instructie en begeleiding ontvangen?

Benoemen van onderwijsbehoeften van leerlingen

- Zijn de doelen concreet en meetbaar benoemd?
- Zijn de doelen realistisch?
- Hebben de gekozen doelen prioriteit voor deze leerling?
- Is concreet benoemd wat de leerling nodig heeft om deze doelen te bereiken?
- Sluit het aanbod/aanpak aan bij de doelen die gesteld zijn?
- Heeft de leerkracht kennis van variaties in instructie, leerstof, werkvormen en methodieken?
- Heeft de leerkracht ook aandacht voor haar pedagogische aanpak?

Bijlage 2

Protocol inzet externe hulpverleners

School, ouders en externe hulpverleners hebben een gezamenlijk doel: streven naar een zo optimaal mogelijke ontwikkeling van het kind op alle gebieden. Veiligheid, verantwoordelijkheid en respect, zijn hier kernwaarden.

Onder externe hulperleners verstaan wij: remedial teachers, logopedisten, therapeuten en andere ondersteuners die door ouders, al dan niet geadviseerd vanuit de school, ingezet worden om ondersteuning te bieden aan kinderen.

School waardeert het als ouders laten weten dat zij externe ondersteuning inschakelen.

Als school ondersteuning buiten school adviseert, werkt het constructief als er een wederzijdse uitwisseling is van vorderingen.

School staat hiervoor open en ziet externe hulpverleners als professionals die mede bouwen aan de ontwikkeling van het kind.

School ziet het als voorwaardelijk dat externe hulpverleners ons onderwijs kennen of bereid zijn zich hierin te verdiepen. Zij verwachten van ondersteuners dat zij zich kunnen vinden in de visie van de Vrije School met als directe partner de leerkracht van het kind en dat zij deze respecteren.

School is bereid om, met welbevinden van ouders en in samenwerking met de externe hulpverlener:

- informatie uit te wisselen wat betreft ontwikkelingen op school, zowel belemmerende als stimulerende factoren
- gegevens uit het digitale ll volgsysteem door te geven indien wenselijk en helpend aan het ontwikkelingsproces
- een gesprek aan te gaan met een externe hulpverlener als dit door alle partijen gewenst en nodig geacht wordt

School heeft geen mogelijkheden tot:

- het opstellen van handelingsplannen voor externe hulpverleners
- het voorbereiden van werk voor de externe hulpverlener of het verzorgen van materiaal
- het toelaten van externe hulpverleners in de klas als dit niet geïnitieerd wordt door de leerkracht zelf
- het verzorgen van huiswerk/oefenstof voor externe hulpverleners
- het beschikbaar stellen van ruimtes in school voor hulpverlening in school, tenzij dit geïnitieerd is vanuit het ondersteuningsteam.
- Het verzorgen van financiële bijdrage/bekostiging voor de externe hulp.

Bijlage 3: sop (schoolondersteuningsprofiel)

Laatst bijgewerkt: Schooljaar 2017-2018
Schoolondersteuningsprofiel Zonnewiel de Bilt

Algemene gegevens:

Schoolnaam: Het Zonnewiel
Adres: Weltevreden 6, 3731 AL De Bilt

Naam directeur: Annika Braak
Adjunct-directeur: Tamara OOmkes
Interne begeleiders: Vismaya Bakker en Hanneke van Griethuysen-Kegel
Tel. nr.: 030-2210430
Email: info@zonnewieldebilt.nl
Website: www.zonnewieldebilt.nl
Brinnummer: 07 AL
bestuur: Stichting Vrijeschool De Bilt
Adres: Weltevreden 6, 3731 AL De Bilt

Waarvoor dient het ondersteuningsprofiel?

In dit document wordt een beschrijving gegeven van het ondersteuningsprofiel van onze school (het sop). Deze beschrijving is het uitgangspunt voor het inrichten van ons onderwijs aan leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften, het bepalen van de grenzen van zorg en het voldoen aan de wettelijke bepalingen die bestaan rondom zorgplicht en passend onderwijs. We maken deel uit van het samenwerkingsverband Zuid-Oost Utrecht (SWV-ZOUT). Het ondersteuningsbeleid op onze school is gestoeld op het beleidsplan van het SWV. De uitgangspunten die daar geformuleerd zijn, dienen als vertrekpunt voor activiteiten in de komende jaren. In ons ondersteuningsprofiel is handelingsgericht werken (HGW) het uitgangspunt. De meeste scholen van ons SWV nemen HGW als uitgangspunt van hun pedagogisch en didactisch handelen. Het SOP is tevens het document op basis waarvan de school kan beargumenteren of het wel of niet aan de onderwijs- en ondersteuningsbehoefte van de leerling kan voldoen.

- In februari 2013 is er op initiatief van het SWV een inventarisatie gemaakt van de ondersteuningsmogelijkheden per school. Daar hebben zij een format voor gemaakt dat naar alle scholen binnen de regio is gestuurd. Vanuit dit format hebben wij een eigen beschrijving gemaakt die u hieronder aantreft.

Missie

De Vrijeschool Het Zonnewiel is een basisschool die werkt volgens de vrijeschool pedagogiek, ontwikkeld door Rudolf Steiner. De achterliggende gedachte is: *Motiveer het kind om nieuwsgierig te zijn, laat kinderen de dingen zelf onderzoeken en ervaren.*

Op het Zonnewiel wordt de kinderen een zo breed mogelijk aanbod geboden, zodat niet alleen het 'denken' (de cognitieve vaardigheden) maar ook het 'voelen' (sociale, culturele en expressieve vaardigheden) en het 'handelen' (lichamelijke, manuele- en motorische vaardigheden) zich kunnen ontwikkelen en met elkaar in harmonie komen. Dat alles maakt het mogelijk drie wezenlijke pedagogische doelen na te streven:

Het kind helpen zichzelf te leren kennen;
Het kind leren zich in deze wereld thuis te voelen
Het kind in zijn ontwikkeling te helpen te worden tot wie hij in wezen is.

Motto van de school:

Vitaal, inspirerend en duurzaam onderwijs

Onderwijsvisie/ schoolconcept

Pedagogisch concept

Het lesaanbod en de pedagogische aanpak op school zijn zodanig dat de kinderen op grond van ontdekkingen en ervaringen leren en met hoofd, hart en handen werken. Dit wordt ook wel kunstzinnig onderwijs genoemd waarbij 'denken, voelen en handelen' evenredig aan bod komen. Hierdoor ontwikkelen de kinderen zich breed en evenwichtig. De school heeft het onderwijs afgestemd op de leeftijdsfasen die ieder kind doormaakt. In de tijd van 0 tot 7 jaar staat de fysieke ontwikkeling centraal en wordt de basis gelegd voor de ontwikkeling van de zintuigen. Het onderwijs in de kleuterklassen is daarom gericht op spel, ritme, beweging, woord, zang en beeld. Het leerproces wordt nog niet bewust gemaakt. In de tijd van 7 tot 14 jaar ligt het accent op het gevoelsleven en het verbeelden. In de tijd van 14 tot 21 jaar, dus in de periode van het voortgezet onderwijs, staat de ontwikkeling van het denken centraal. Deze fasering geldt als oriëntatiepunt. De school houdt rekening met de nuances en individuele verschillen van de kinderen.

Didactisch concept

Het 'periodeonderwijs' neemt een centrale plaats in bij het verwerven van nieuwe inzichten en vaardigheden. Gedurende een blok van enkele weken houden de kinderen zich aan het begin van iedere dag intensief bezig met de nieuwe leerstof rond één thema. Dit gebeurt in een gezamenlijk proces van verkennen, verwerken en zich eigen maken. Na zo'n periode mag de stof bezinken en komt het na verloop van tijd terug in een nieuwe periode of in de oefeningen.

De school werkt met 'vernieuwd klassikaal onderwijs'. Dat wil zeggen gedifferentieerd onderwijs, leren en (samen)werken in een vaste groep met aandacht voor de temperamenten (leerstijlen), de verschillende begaafdheden en uiteenlopende leerstrategieën. In het onderwijs wordt ruimte geschapen voor gezamenlijke verkenning, groepswork, individueel zelfstandig werk en interactief leren.

Onderwijskundig concept

In het onderwijs neemt het ritme een grote plaats in, er wordt gestreefd naar evenwicht als het gaat om 'in- en uitademing', opnemen en verwerken, impressie en expressie. Iedere les en iedere schooldag kent een ritmisch verloop. Door de jaarfeesten beleven de kinderen herkenningspunten in het jaar.

De leraar ontwikkelt zich door middel van onderzoek, kunst en studie.

Hoe gaan we op het Zonnewiel met elkaar om?

We zijn respectvol, verantwoordelijk en veilig.

Schoolregels

- We hebben respect voor elkaar, iedereen hoort er bij.

- We helpen elkaar, we komen voor elkaar op.
- We luisteren naar iedere leerkracht.
- Stoppen is stoppen.
- We houden handen en voeten bij onszelf.
- We zijn zorgvuldig met spullen.
- Binnen rustig lopen, buiten rennen.

We houden de school en het plein netjes

De leerkracht investeert in het opbouwen van een goede relatie met de kinderen in de groep. (Welkom heten bij de deur, vriendelijk en geïnteresseerd zijn, luisteren, aandacht geven etc.).

De leerkracht investeert extra in het groepsvormings proces bij aanvang van het schooljaar. De leerkracht is duidelijk en consequent en zorgt dat de kinderen weten wat er van hen verwacht wordt. (Uitspreken van gewenst gedrag, laten oefen met en belonen van gewenst gedrag, positief geformuleerde regels duidelijk zichtbaar in de groep, zelf het goede voorbeeld geven, consequent vasthouden aan het naleven van de regels etc.)

De leerkracht zorgt ervoor dat de kinderen in de groep aan de verwachtingen kunnen voldoen. (Duidelijke instructie, afstemmen van leerstof en doelen op de mogelijkheden van het kind, vertrouwen in het kind uitspreken, kennen van het dossier van de leerling, bemoedigen, positief waarderen van inspanning en resultaat etc.).

De leerkracht geeft ruimte voor initiatief van kinderen, stimuleert de zelfstandigheid en het verantwoordelijkheidsgevoel.

De leerkracht zorgt voor een ordelijke en aantrekkelijke leeromgeving.

Om bovenstaande te borgen en structureel aan te bieden, wordt er op school gebruik gemaakt van de lessen uit de “regenboogtrainingen”. Dit is een methode, gebaseerd op de principes van de kanjertraining maar aangepast aan de vrijeschoolpedagogiek. In de groepen 1,2,3 en 4 wordt gewerkt met de opdrachten uit deze training. In groep 5 wordt er een lessenserie van 10 lessen gegeven waarbij ouders nauw betrokken worden. Naast de regenboogtraining worden er trainingen “rots en water” gegeven aan klassen. In groep 8 is dit inmiddels een vast aantal lessen, gericht op de overstap naar het voortgezet onderwijs.

Groepsgrootte:

Het Zonniewiel streeft naar een maximale groepsgrootte van 30 leerlingen. Er is ondersteuning vanuit een onderwijsassistent inzetbaar indien geïndiceerd door leerkracht, ondersteuningsteam en de directie.

Aanwezige vakleerkrachten en deskundigen:

Deskundigheid:

- 1 regenboogtrainer
- 3 “rots en water” trainers waarvan 1 gespecialiseerd in schoolbrede trainingen en specialismen.
- 2 trainers “beter bij de les”
- 1 (motorisch)remedial teacher/intern begeleider
- 1 gedragspecialist/kindertherapeut
- 1leesspecialist
- 3 specialisten hoogbegaafdheid
- 1 reken coördinator
- 2 leraren Cambridge Engels

- 1 gymleraar
- 2 onderwijsassistenten

Deskundigheid die ‘ingekocht’ wordt vanuit ondersteuningsgelden samenwerkingsverband:

1 kunstzinnig therapeute

1 remedial teacher met orthopedagogische achtergrond

Coaches begeleidingsdienst voor vrijescholen (BVS)

Coaches PBS

Scholing en deskundigheidsbevordering

In teamverband wordt er jaarlijks aan scholing aandacht besteed. Hiervoor heeft de school een aantal studiedagen. Zo wordt o.a. gewerkt aan professionalisering op het gebied van veiligheid, samenwerkend leren, zelfstandigheid, gedifferentieerd werken en taal-reken ontwikkeling. Iedere werknemer op het Zonnewiel werkt zo aan de verbetering van zijn professionaliteit. Daarnaast heeft een werknemer op het Zonnewiel de mogelijkheid zich individueel verder te professionaliseren middels scholing op een specifiek gebied, bijdragend aan de professionalisering van het onderwijs.

Aanmelden van leerlingen

Leerlingen kunnen worden toegelaten op het Zonnewiel als ouders instemmen met de identiteit, de onderwijskundige uitgangspunten en de schoolregels van de school.

Wanneer ouders verwachten dat hun kind extra ondersteuning nodig zal hebben, wordt van hen verwacht dit bij de aanmelding aan te geven. Na aanmelding heeft de school zes weken de tijd om te beslissen over de toelating van de leerling. Deze periode kan eenmaal met vier weken verlengd worden. In deze periode doet de school onderzoek en kijkt of ze de benodigde ondersteuning kan bieden. Indien er na tien weken nog geen besluit genomen is, heeft de leerling recht op een tijdelijke plaatsing op de school van aanmelding tot de school een passende plek heeft gevonden.

Kinderen worden in de praktijk meestal in hun eerste levensjaren aangemeld op het Zonnewiel. Bij over-aanmeldingen werkt het Zonnewiel met een wachtlijst. Broertjes of zusjes krijgen voorrang bij plaatsing.

Handelingsgericht werken

Door het Zonnewiel wordt passend onderwijs geboden. De kern van Passend Onderwijs is het uitbreiden van de kansen op de beste ontwikkeling voor ieder kind. Het gaat hier om het leveren van maatwerk voor zowel kinderen die extra ondersteuning nodig hebben, als voor kinderen die zonder extra intensieve ondersteuning onderwijs volgen.

Handelingsgericht werken (HGW) is een effectieve aanpak om doelgericht en planmatig om te gaan met verschillen in onderwijsbehoeften tussen kinderen. Handelingsgericht werken kent 7 uitgangspunten:

1. de onderwijsbehoeften van een kind staan centraal
2. het gaat om afstemming en wisselwerking
3. de leerkracht doet ertoe (de leerkracht in de klas is een belangrijk sleutelfiguur in het leerproces van kinderen)
4. beschermende en belemmerende factoren van leerling, leerkracht, groep, school en ouders zijn uitgangspunt voor het handelen.
5. Leerkracht, intern begeleider en ouders werken constructief samen met een gezamenlijk doel: het beste voor het kind
6. Het handelen is doelgericht
7. De werkwijze is systematisch en transparant

Bij handelingsgericht werken staan de onderwijsbehoeften van het kind centraal. Alle kinderen hebben recht op ondersteuning. De individuele onderwijsbehoeften worden zoveel mogelijk geclusterd en verwerkt in het groepsaanbod. Het aanbod wordt beschreven in een zogenaamd groepsplan. Centraal in het groepsplan staat de verdeling van de leerlingen in groepen: de basisgroep, de verdiepingsgroep en de intensieve groep. Het groepsplan wordt tweemaal per jaar opgesteld en geëvalueerd. Het kan zijn dat er in

het groepsplan ook nog een deel is opgenomen voor de kinderen met speciale onderwijskundige behoeften. Meestal wordt er voor deze kinderen een apart plan opgesteld: het zogenaamde ontwikkelingsperspectief. Hier wordt dan in het groepsplan naar verwezen. Een ontwikkelingsperspectief (OPP) stelt de school op voor kinderen die op een of meer gebieden een eigen programma (leerlijn) volgen. Bij het opstellen van een OPP wordt regelmatig het samenwerkingsverband betrokken. Binnen dit verband werken professionals samen in een team, het zogenaamde School Ondersteunings Team (SOT). Het OPP is een groeidocument. Het wordt minimaal eenmaal per jaar bijgesteld en geëvalueerd. De doelen worden aangepast en het plannend aanbod aangescherpt.

Naast onderwijsbehoeften zal er aandacht zijn voor opvoedbehoeften. Samenwerking met de gemeente (Centrum voor Jeugd en Gezin, GGD, Save, leerplicht) is daarbij een voorwaarde. Samenwerking is hierin het sleutelwoord.

Communicatie met ouders over de ontwikkeling van hun kind

Het Zonnewiel streeft naar een samenwerkende relatie met ouders. Ouderbetrokkenheid is van groot belang voor de ontwikkeling van kinderen. Zo betreft school ouders bij de leerontwikkeling van het kind middels gesprekken, ouderavonden en het bijwonen van en participeren in jaarfeesten en uitjes. Bij de start van een kleuter op onze school, wordt een uitgebreid biografie gesprek gevoerd, zodat de kleuterleerkrachten een goed beeld hebben van de ontwikkeling van het kind en daarop in kunnen spelen. De relatie tussen school en thuis is een belangrijk gegeven waar leerkrachten graag met ouders over van gedachte wisselen. Zo kan het pedagogisch handelen in de klas en de opvoeding thuis uitgewisseld worden waardoor nieuwe inzichten kunnen ontstaan die bijdragen aan een positieve leerontwikkeling. In de klassen 5 en 6 worden de gesprekken samen met het kind gevoerd, de driehoek ouder, kind, leerkracht wordt zo optimaal benut.

Leerlingvolgsysteem:

De vorderingen van de kinderen worden schriftelijk bijgehouden. Onze school maakt gebruik van het Leerlingvolgsysteem Volglijn.

Dit leerlingvolgsysteem wordt gebruikt voor kinderen van groep 1 t/m groep 8 en is speciaal ontwikkeld voor vrijescholen. Voor het volgen van de leerlingen op het gebied van landelijke toetsen, wordt het leerlingvolgsysteem van CITO gebruikt. Wij gebruiken de toetsen van CITO voor de volgende vakken:

Begrijpend lezen, rekenen, lezen en spelling.

Voor het volgen van de kinderen op het gebied van de sociaal emotionele ontwikkeling, wordt eenmaal per jaar de volglijn "sociaal emotioneel" ingevuld voor groep 1 t/m 8 op Volglijn en voor de groepen 1 en 2 de spelwijzer en de volglijn "gevoelsgebied"

Daarnaast meten wij de veiligheid in de groepen 1 t/m 8 middels de Veiligheidsthermometer, die tweemaal per jaar afgenomen, geanalyseerd en in het team besproken wordt. Ook hechten wij veel waarde aan individuele kindbesprekingen in het team waarbij we 1 kind per keer uitgebreid beschouwen. Hier komen vaak waardevolle adviezen en vondsten uit voort.

Voorschoolse educatie

Kinderen die verblijven op het kindercentrum Weltevreden dat is gevestigd in onze school, volgen geen voorgeschreven programma voor voorschoolse educatie. Wel is er een op de school aangepast volgsysteem waarin de kinderen nauwgezet gevolgd worden op alle ontwikkelingsgebieden. Zo nodig wordt er een beroep gedaan op externen voor extra ondersteuning in een ontwikkelingsgebied. Dit kunnen ook professionals van het Zonnewiel zijn, zoals de IB'er.

Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften

Kinderen met ernstige dyslexie:

Op school zijn er leerlingen bij wie de lees-en of spellingontwikkeling vertraagd verloopt. De signalering hiervan begint bij de leerkracht en de intern begeleider. Het op school aanwezige protocol (gebaseerd op "protocol leesproblemen en dyslexie" van Wentink en Verhoeven) dient als leidraad. Diverse keren vindt er in het schooljaar een signalering plaats. Aan de hand van deze signalering wordt bekeken wat kinderen aan extra instructie nodig hebben om de kerndoelen te halen. De kinderen waarbij een vermoeden

ontstaat van ernstige dyslexie, krijgen verlengde instructie en oefening in een kleine groep van minimaal tweemaal een periode van 12 weken. Deze wordt uitgevoerd door de intern begeleider of een gespecialiseerd remedial teacher. Wanneer er sprake blijkt van hardnekkige lees-en of spellingproblemen, wordt in samenwerking met de ouders een aanvraag gedaan voor vergoede behandeling. Deze wordt op onze school uitgevoerd door Onderwijs Advies.

In de klas krijgt de leerling verlengde instructie, mag het gebruik maken van een tafelkaart en krijgt het extra tijd bij toetsen en schriftelijke opdrachten. Ook is er dispensatie in de vorm van mindering in schrijf-en leeropdrachten.

Leerlingen met dyscalculie en/of moeite met inzichtelijk rekenen

Op school zijn er leerlingen bij wie de rekenontwikkeling vertraagd verloopt. Deze leerlingen krijgen bij ons in groep 3 en 4 en gedeeltelijk 5 wekelijks extra instructie van de intern begeleider of de rekencoördinator. Als het nodig is, wordt er langer met concreet materiaal geoefend. Wij werken op school met de 'vertaalcirkel'. Dit is een werkwijze waarbij ieder kind op zijn eigen manier de rekenvraagstukken kan leren oplossen. Kinderen in groep 4, 5 en 6 die nog moeten oefenen op rekenstof van een eerder leerjaar, kunnen oefenen in een groep lager. Vanaf groep 7 kunnen leerlingen met ernstige rekenproblemen in aanmerking komen voor het werken met een eigen leerlijn. De leerlingen krijgen dan wekelijks instructie in of buiten de klas en aangepast eigen werk voor in de klas.

Wanneer een leerling veel moeite heeft met bijvoorbeeld automatiseren van de basisvaardigheden, kunnen er hulpmiddelen worden ingezet zoals bijvoorbeeld een hulpkaart, tafelkaart of rekenmachine. Wanneer de diagnose dyscalculie is gesteld, kunnen de adviezen vanuit het onderzoek leiden tot extra individuele aanpassingen.

Hoogbegaafde leerlingen:

Wanneer hoogbegaafde leerlingen de basisstof verwerkt hebben, bieden wij hen verrijgings-en verdiepingsstof aan. Binnen het periode-onderwijs werkt de leerkracht dit zelf uit voor de leerlingen. Voor de oefeningen rekenen en taal wordt aanvullend gewerkt met materialen en methodes die speciaal voor deze kinderen ontwikkeld zijn, zoals:

rekentijgers, rekentoppers, taaltoppers, taalmeesters en lessen Vooruit. Voor rekenen is er eenmaal per week 45 minuten verdieping en instructie door de intern begeleider en/of de rekencoördinator. Eenmaal per jaar is er een project, waar verdieping op verschillende vlakken wordt gegeven. Hier mogen alle kinderen van groep 6 t/m 8 aan meedoen. Wij vinden het op het Zonnewiel belangrijk dat alle kinderen zich getalenteerd voelen. In deze projectweken kan het kind zich bekwamen op een door hem of haar zelfgekozen onderwerp.

Per half jaar kijken leerkracht en intern begeleider welke kinderen in aanmerking komen voor verrijkgroep rekenen. Er wordt gekeken naar de resultaten van de toetsing, het werktempo en werkhouding. Het kan zijn dat een kind een periode in de rekengroep deelneemt, maar dat het de volgende periode weer meedraait in het reguliere lesaanbod omdat toetsresultaten of werkhouding en tempo van het kind uitwijzen dat het niet meer in aanmerking komt voor verrijking.

Leerlingen met visuele, auditieve of motorische beperkingen of een vertraagde spraak-taalontwikkeling

Voorwaarde voor het opvangen van leerlingen met visuele, auditieve of motorische beperkingen, is dat de school specifieke en gerichte begeleiding krijgt en kan beschikken over de hulpmiddelen die de leerling nodig heeft. Ook is het van belang dat er ondersteuning is vanuit de thuissituatie zodat een goede samenwerking gewaarborgd is. Daarbij kijken wij ook of de begeleiding en specifieke aanpassingen de manier van werken binnen het gedachtegoed van de vrijeschool niet dusdanig beïnvloedt dat zij haar identiteit niet kan waarborgen.

Leerlingen met psychiatrische problematiek (ADHD, ADD of autisme spectrum stoornis:ASS)

Voorwaarde voor het opvangen van leerlingen met een milde mate van bovenstaande psychiatrische problematiek is dat zij aanspreekbaar zijn op hun gedrag, dat zij veilig zijn voor zichzelf en anderen en dat zij in de thuissituatie goede ondersteuning krijgen. Per leerling zal bekeken moeten worden of de school de leerling de juiste ondersteuning kan bieden om zich zo optimaal mogelijk te kunnen ontwikkelen. Het is van belang dat zij voldoende kunnen groeien in hun eigen leerontwikkeling en dat zij de ontwikkeling van de groep niet belemmeren.

Langdurig zieke kinderen

We kunnen langdurig zieke kinderen opvangen, mits de school goede begeleiding krijgt en indien nodig kan beschikken over hulpmiddelen. Ondersteuning vanuit de thuissituatie is een voorwaarde voor de ondersteuning.

Leerlingen met sociaal emotionele problemen (faalangst, angststoornissen, perfectionisme)

Voorwaarde voor het opvangen en begeleiden van leerlingen met milde sociaal emotionele problemen, is dat de problemen het leren niet dusdanig beïnvloeden dat de ontwikkeling **ernstig** belemmerd wordt. Er dient hulp en ondersteuning te zijn vanuit de thuissituatie.

Randvoorwaarden van de school

Het Vrijeschoolonderwijs spreekt het hele kind aan: alle leerstof wordt zowel door middel van bewegen, beleven als via denken aangeboden. Naast de vakken rekenen, taal en zaakvakken worden veel kunstzinnige en ambachtelijke vakken gegeven. Door deze combinatie bevruchten denken, voelen en willen elkaar en kan een kind in zijn/haar kwaliteiten tot zijn/haar recht komen.

Vrijeschool Het Zonniewiel is een brede netwerkschool, wat betekent dat wij een basisvoorziening hebben t.a.v. ondersteuning.

- Wij hebben expertise op gebied van gedrag.
- Leraren zijn voldoende toegerust om getalenteerde leerlingen een breed aanbod te bieden in het periodeonderwijs.
- Pedagogisch – didactisch aanbod is breed. Dit kan voor leerlingen die baat hebben bij een zeer duidelijke structuur een belemmerende factor zijn.
- Voor leerlingen met IQ beneden 80 a 85 hebben wij zeer beperkte ondersteuningscapaciteit.
- Het Zonniewiel heeft nog geen ervaring opgedaan in het opvangen van kinderen met down syndroom.
- Voor ondersteuningsvragen die ons aanbod overstijgen, schakelen wij vanuit de ondersteuningsroute het samenwerkingsverband in voor een ondersteuningstraject met ambulante begeleiding.
-

Basiskwaliteit van het onderwijs (meest recent oordeel inspectie)

Laatste inspectietoezicht d.d.: 1 okt 2013

Zie voor het meest recente inspectierapport de volgende link:

http://tkrtp.owinsp.nl/schoolwijzer/zoek_scholen

Daarin is opgenomen in bijlage 1 de beoordeling van de onderzochte indicatoren, die een beeld geeft van de kwaliteiten van onze school.

Conclusie toezicht inspectie:

Kwaliteit

De inspectie concludeert dat de onderwijskwaliteit van de Vrijeschool Het Zonniewiel op een aantal van de onderzochte onderdelen verbeterd kan worden. De inspectie handhaaft het reeds toegekende basisarrangement. De bevindingen zullen worden betrokken bij de eerstvolgende risicoanalyse waarbij opnieuw aan de orde is of het toezichtarrangement eventueel moet worden aangepast.

Naleving

De inspectie concludeert tevens dat er geen tekortkomingen zijn in de naleving van de wettelijke voorschriften die zijn gecontroleerd.

Verbeterpunten:

Vrijeschool het Zonniewiel heeft n.a.v. het inspectierapport voorstellen tot verbetering aangebracht en verwerkt in het schoolplan en het SOP.

Conclusie en ambitie

Het team is trots op de school, de toewijding is groot. Ook het veilige sociale klimaat waarin kinderen aangeven zichzelf te mogen zijn en waarin zorg is voor elkaar wordt gewaardeerd.

Het team van de Vrijeschool het Zonnewiel heeft een kindgerichte houding en wil waar mogelijk voldoen aan de onderwijsbehoeften van kinderen. De inzichten vanuit de antroposofie vormen de basis. Reflectie en intervisie geven mogelijkheden tot reflecteren en aanpassen. In de interne ondersteuningsstructuur is een stevige basis gelegd door lb en schoolleiding. Stapsgewijs kan deze inzet ieder jaar meer kwaliteit krijgen. Het betrekken van ouders bij ontwikkelvraagstukken van kinderen en de school, zouden wij graag in de komende jaren verder uit willen bouwen. Naast het onderhouden en verder ontwikkelen van reken en taalbeleid op onze school, willen wij ons professionaliseren in het vak Engels. Het ingezette beleid op autonomie en zelfstandigheid van onze leerlingen, willen wij de komende jaren uitbreiden door het coöperatieve werken verder uit te diepen.

	Vaststelling door bevoegd gezag d.d.
	Advies Medezeggenschapsraad d.d.

Bijlage 3.6.a – OPP inhoudelijk

In het OPP beschrijft de school de doelen voor leerlingen die aan het einde van klas 6 het niveau 1F (minimum einddoelen klas 6) van de referentieniveaus niet kunnen behalen.

Bijlage 3.6.b OPP; Referentieniveau's

Door gebruik te maken van een OPP kan de school aantonen dat de achterstand ontstaan is als gevolg van beperkte capaciteiten en niet als gevolg van lage ambities van de school of tekortkomingen in de kwaliteit van het onderwijs.

In plaats van het volgen van (leer)ontwikkeling en af te wachten waar de leerling uiteindelijk uitkomt, plant de school met het OPP het onderwijs doelgericht, op basis van ontwikkelingsperspectief. Hiermee voorkomt de school onderpresteren en krijgen alle leerlingen de kans zich optimaal te ontwikkelen op basis van hun mogelijkheden en talenten. In het OPP is het nastreven van hoge en realistische doelen een uitgangspunt; de referentieniveaus taal en rekenen zijn een belangrijk ijkpunt als het gaat om leerontwikkeling.

Tijdens het werken vanuit het OPP wordt er, samen met de leerling en zijn ouders, gewerkt naar de einddoelen voor toelating tot het vervolgonderwijs.

Met het OPP weten ouders tijdig wat een realistisch perspectief is voor hun kind.

De relatie tussen wat in het OPP staat en op welke wijze dit terugkomt in het groepsplan of gekoppeld is aan het groepsplan is een belangrijk gegeven.

De verplichte onderdelen van het ontwikkelingsperspectief zijn:

1. Het ontwikkelingsdeel;

- Een afgestemde eigen leer/ ontwikkelingslijn met een duidelijk eindpunt, de verwachte uitstroombestemming van de leerling (type VO of uitstrooprofiel VSO);
- De onderbouwing van de verwachte uitstroombestemming van de leerling. De onderbouwing bevat in elk geval een weergave van de belemmerende en bevorderende factoren die van invloed zijn op het onderwijs aan de leerling. Leergebied-specifiek (in elk geval technisch en begrijpend lezen, spelling en rekenen) en leergebied- overstijgend (sociale competenties, 'leren leren' en zelfredzaamheid). Hierbij ook kijken naar de kwaliteit van het aanbod naar de leerling.

2. Het planningsdeel:

- Haalbare doelen waarmee de leraar het onderwijs kan afstemmen op de onderwijsbehoeften van de leerling
- Een beschrijving van de te bieden ondersteuning en begeleiding en – indien aan de orde – de afwijkingen van het (reguliere) onderwijsprogramma
- Doelen staan in relatie met de groepsplannen.

3. Het evaluatiedeel;

- Twee keer per jaar evalueert de school met de ouders het OPP. Mede op basis van deze evaluatie neemt de school, indien nodig, extra maatregelen om de leerling op koers te houden richting de uitstroombestemming of stelt de school het OPP bij.

72

3.6.c – Een OPP op basis van de wisselwerking tussen kind, onderwijs en opvoeding

(Kijkwijzer om te komen tot een onderbouwing vanuit belemmerende en bevorderende kind factoren.)

1. Kind-kenmerken die van invloed zijn op leren

- Leerstoornissen, zoals dyslexie en dyscalculie.
- Werkhouding, zoals 'leren leren', zelfstandig werken, leergierigheid, aandacht en concentratie, executieve functies, taakbeleving, leerstrategieën, doorzettingsvermogen, zelfbeeld, faalangst, succes georiënteerd (versus taak-vermijdend), grip op het leerproces (versus geleerd hulpeloos), zin in leren en een positieve attributiestijl voor succes en falen.
- Gedrag, zoals zich aan schoolregels houden en gezag van de leerkracht aanvaarden (diens opdrachten opvolgen, sturing accepteren en leren van diens feedback). Sociaal inzicht en sociale vaardigheden, zoals samenwerken en -spelen, kunnen leren van de leerkracht en andere leerlingen.
- Lichamelijk functioneren, zoals visus, gehoor, motoriek en energieniveau.

Het merendeel van deze kenmerken is te beïnvloeden door het onderwijs. Is een kenmerk niet te veranderen, dan stemt het onderwijs zich er zodanig op af dat het de belemmeringen voor het leren minimaliseert.

2. Kenmerken van het onderwijs

Bij onderwijskwaliteit valt te denken aan effectief leerkrachtgedrag (Pameijer e.a., 2009), zoals:

- Adequaat omgaan met verschillen door planmatig te werken met groepsplannen
- uitdagende doelen en effectieve feedback

- Kwalitatief goede instructie en begeleiding,
- Effectieve pedagogisch/didactische aanpak
- Verantwoorde methodes
- Goed klassenmanagement met een hoge effectieve leertijd en samenwerken met leerlingen en hun ouders (ouderbetrokkenheid).

Voor leerlingen met een OPP is het de vraag in hoeverre het onderwijs adequaat afgestemd is op hun onderwijsbehoeften: krijgen zij daadwerkelijk de extra begeleiding die zij nodig hebben? Denk bijvoorbeeld aan extra instructie en oefentijd, opdrachten afgestemd op hun mogelijkheden en interesses, gerichte effectieve feedback en de mogelijkheid om te leren van sterkere leerlingen.

Worden hun vorderingen gemonitord en de ambitieuze doelen van hun OPP systematisch geëvalueerd en regelmatig teruggekoppeld naar de leerling en diens ouders?

Bij Passend Onderwijs is er tevens de cruciale vraag naar de ondersteuningsbehoeften van de leerkracht:

Wat heeft hij/zij concreet nodig om dit kind te kunnen bieden wat het nodig heeft? De leerkracht doet er immers toe. Als beschermende factor voor leerlingen met leerproblemen kan hij/zij er- aan bijdragen dat ook deze leerling zich optimaal ontwikkelt.

3. Kenmerken van de opvoeding: onderwijsondersteunend gedrag van ouders

Ouders kunnen het onderwijs ondersteunen en daarmee bijdragen aan het schoolsucces van hun kind. De volgende vier kenmerken zijn hierbij relevant (Marzano, 2007):

- Communicatie over school, zoals: ouders tonen interesse voor het schoolwerk van hun kind, ze ondersteunen het huiswerk, ze verwoorden naar hun kind hoe belangrijk school is en staan expliciet achter het schoolbeleid.
- Supervisie, zoals: ze houden toezicht op het gedrag van hun kind (denk aan buitenspelen, TV, computer, slapen en eten) en ze sturen dit gedrag bij om het presteren op school te optimaliseren.
- Verwachtingen: ouders hebben hoge reële verwachtingen van hun kind, want dit hangt samen met goede schoolprestaties.
- Een democratische opvoedingsstijl draagt bij aan een optimale ontwikkeling en goede schoolprestaties. Deze stijl kenmerkt zich door warme ouders die belangstelling hebben voor het alledaagse leven van hun kind, die regels in overleg met hun kind bepalen en consequent hanteren.

Vanuit een constructieve samenwerking met ouders kan school een positieve invloed uitoefenen op de eerste drie kenmerken (Marzano, 2007). Op het vierde kenmerk heeft een school geen directe invloed, ze kan echter wel vroegtijdig signaleren en ouders motiveren voor ondersteuning vanuit jeugdzorg.

Bijlage 3.6.d – OPP; Referentieniveaus uitleg

Er zijn vier fundamentele niveaus beschreven. De niveaus geven een opklimmende moeilijkheidsgraad in basiskennis en -vaardigheden aan. Elk fundamenteel niveau omvat het voorgaande niveau. En bij het behalen van een fundamenteel niveau kan het volgende niveau gezien worden als een streefniveau.

1F en 1S: primair en speciaal onderwijs

2F: mbo 1, 2, 3, vmbo

3F: mbo 4, havo, vwo

Groeidocument/ontwikkelingsperspectief

Gegevens leerling, school en ouders.

Naam leerling	
Geboortedatum	Meisje/ Jongen
Burgerservicenummer	
Adres leerling (straat-postcode-woonplaats)	
Gezinssamenstelling en eventuele bijzonderheden	
School(naam) (straat-postcode-woonplaats)	
Telefoonnummer school	
Brinnr. van de school	
Groep + schoolverloop	
Leerkracht(en) huidige groep emailadres + werkdagen	
Intern Begeleider emailadres + werkdagen	
Ouders/verzorgers : Namen, telefoonnummers en emailadressen	Moeder: Telefoonnr.: Emailadres: Vader: Telefoonnr.:

Emailadres:

**De aanvraag wordt voorzien van handtekeningen. Hierdoor wordt duidelijk dat dit document is ingevuld en besproken met alle betrokkenen. Handtekeningen onderaan vraag H.
Indien SOT betrokken: Verzenden naar: sot@swvzout.nl**

Extra hulp binnen de school.

6. Welke maatregelen zijn genomen en wat waren de effecten?

Voeg in ieder geval als bijlagen toe: Uitdraai Leerlingvolgsysteem(begrijpend lezen, spelling, rekenen en sociaal emotionele ontwikkeling). Bij kleuters uitdraai Leerlingvolgsysteem (rekenen voor kleuters, taal voor kleuters en sociaal emotionele ontwikkeling).

Externen.

7. Zijn er andere hulpverleners/ondersteuners betrokken bij het kind, de school of het gezin?

Zo ja, welke?

Zijn er onderzoeks- en/of observatie gegevens?
Wanneer aanwezig verslagen toevoegen als bijlage.

Welke adviezen zijn al gegeven en gerealiseerd?

De ontwikkelingsgebieden.
Omschrijving van dat wat goed gaat en dat wat moeizaam verloopt.
 School en ouders: vul samen - voor zover mogelijk en relevant - de rubrieken A t/m H met trefwoorden in.

A. SOCIAAL-EMOTIONEEL EN GEDRAG (zoals stil, passief, angstig, druk, impulsief, ongehoorzaam, opstandig, brutaal, agressief gedrag, contact maken, interactie met leerkracht en medeleerlingen, zelfbeeld e.d.)	
Stimulerende factoren van het kind <i>op school</i>	Belemmerende factoren van het kind <i>op school</i>
Stimulerende factoren van het kind thuis	Belemmerende factoren van het kind <i>thuis</i>

B. WERKHOUDING (motivatie, doorzettingsvermogen, werktempo, concentratie, taakaanpak, zelfstandig werken e.d.)	
Stimulerende factoren van het kind	Belemmerende factoren van het kind

C. LEREN, didactische ontwikkeling (methodegebonden toetsen en CITO toetsen)	
Stimulerende factoren van het kind	Belemmerende factoren van het kind

D. COGNITIEVE ONTWIKKELING (resultaten IQ-onderzoek indien beschikbaar) Indien de ondersteuning leidt tot een TLA is een IQ-onderzoek verplicht	
Stimulerende factoren van het kind	Belemmerende factoren van het kind

E. LICHAMELIJK: motoriek (grof, fijn, schrijf), waarneming (zien en horen), gezondheid (ziekte of medicatie), verzuim, slapen en eten.	
Stimulerende factoren van het kind	Belemmerende factoren van het kind

F. Communicatief: spraakmotoriek, taalbegrip (bij leren en in sociale context), begrijpelijk uitdrukken, wederkerigheid in de communicatie, communicatieve weerbaarheid.	
Stimulerende factoren van het kind	Belemmerende factoren van het kind

G. RELEVANTE FACTOREN in het onderwijs (in hoeverre lukt het om het onderwijs af te stemmen op wat het kind nodig heeft?)

Stimulerende factoren van het onderwijs: school, groep en leerkracht(en)	Belemmerende factoren van het onderwijs: school, groep en leerkracht(en)

H. RELEVANTE FACTOREN in de opvoeding (in hoeverre lukt het om de opvoeding af te stemmen op wat het kind nodig heeft?)

Stimulerende factoren van de opvoeding: gezin, ouders en vrije tijd	Belemmerende factoren van de opvoeding: gezin, ouders en vrije tijd

Toestemming en handtekening.

Ouders/ verzorgers geven hierbij toestemming voor het opvragen van relevante gegevens vanuit het schooldossier en die uit het medische dossier van de GGD arts én toestemming voor de bespreking en begeleiding van hun kind in het SOT. Het groeidocument

en bijbehorend ondersteuningstraject worden digitaal verwerkt. Dit maakt het mogelijk dat de sotmedewerkers inzage in deze digitaal opgeslagen documenten hebben. Deze aanvraag is besproken en ingevuld door alle betrokkenen.	
Handtekening moeder/verzorger	Handtekening directeur/ locatieleider
Handtekening vader/ verzorger	
Datum van invullen:	

Onderwijs- en ondersteuningsbehoeften
 Voor verdere beschrijving hiervan zie observatie- en of onderzoeksverslag

Onderwijsbehoeften leerling:

Ondersteuningsbehoeften leerkracht:

Ondersteuningsbehoeften ouders:

Doelen – plannend aanbod
 Verwachte uitstroom

**Tussendoelen
Bereideneerd onderwijsaanbod**

Tot nu toe behaald leerrendement (LR)		AVI	DM T	BL	Sp	R/W		AVI	DM T	BL	Sp	R/W
	DL						DL					
	DL E						DL E					
	LR						LR					

(zie ook OPP trap in Ildossier zonnewiel)

Ontwikkelingsperspectief (OPP)

A Ontwikkelingsverwachting (voor leerlingen <DL 10 volgen)

B Leerrendementverwachting (LRV) (op basis van leerpotentie, leerrendement, protectieve en belemmerende factoren)

lezen:	begr. lezen:	spelling:	rekenen:

C Verwacht uitstroomniveau

Doelen en aanbod voor de komende 5 maanden: plannend onderwijs (gekoppeld aan LRV)
in overeenstemming met groepsplannen

Lezen klas ..... ____	begr. Lezen klas ..... ____	Spelling klas ..... ____	Rekenen klas ..... ____

Evaluatie 1 ____	Evaluatie 1 ____	Evaluatie 1 ____	Evaluatie 1 ____

Lezen klas ..... ____	begr. Lezen klas ..... ____	Spelling klas ..... ____	Rekenen klas ..... ____

Evaluatie ____	Evaluatie ____	Evaluatie ____	Evaluatie ____

Bijlage 5a – Signaleren dyslexie bij kleuters

Invullen kijkwijzer dyslexie bij kleuters, zie ook www.volglijn.nl

Vroege kenmerken van dyslexie bij kleuters (zie ook www.volglijn.nl)

Naam .....

Datum.....

Lijst ingevuld door .....

	Aangeven indien hiervan sprake is	Opmerkingen
1. In de familie komt dyslexie voor		
2. Achterblijven in de taalontwikkeling		
<i>Sociale taalvaardigheden:</i>		
- traag reageren op geluiden, stemmen		
- het bevattingsvermogen van het besprokene blijft achter		
- moeite met nazeggen van het gesprokene		
- gebaren beter begrijpen dan gesproken taal		
- geen goede luisterhouding tijdens communicatie en moeite met adequaat reageren		
<i>Spreektechniek:</i>		
- moeite met versjes leren (toonhoogte,		

intonatie, tekst onthouden)		
- moeite met nazeggen van woorden, zinnen		
- moeite met woordvorming, meervouden, verbuigingen, samenstellingen		
- moeite met het maken van zinnen, verhalen		
- zwakke articulatie bij het spreken		
<i>Taalinhoud:</i>		
- beperkte woordenschat		
- moeite met het vinden van woorden, benoemen van dingen, kleuren, tegenstellingen, het bedenken van toepasselijke voorzetsels		
- moeite met het begrijpen van de taal		
- moeilijk onthouden van willekeurige reeksen, bijvoorbeeld de namen van kinderen in de klas of kleuren		
- woordvindingsproblemen (bijvoorbeeld moeite met het benoemen van een bekend dier op een plaatje)		

Hierna volgen nog een aantal kenmerken waarbij echter met nadruk moet worden gezegd dat er mogelijk geen oorzakelijk verband bestaat tussen deze fenomenen en het hebben van dyslexie. Het komt echter wel vaak voor in combinatie. (Bijvoorbeeld: Bij dyslexie kom je relatief vaak problemen met de concentratie tegen. Maar je kunt dus niet omgekeerd redeneren: mijn kind is ongeconcentreerd, dus het heeft meer kans om dyslectisch te zijn.)

3. Achterblijven in de motorische rijping		
- zwak evenwicht		
- de motorische ontwikkeling verloopt vaak langzaam of onregelmatig, kind is onhandig		
- fijne motoriek is zwak (lippen, tong, mond, hand)		
- overbeweeglijkheid en/of bijbewegingen.		
- opvallende passiviteit of eenzijdig spel tijdens het vrije spel (ontwijkgedrag)		

4. Moeite met het automatiseren van motorische vaardigheden (zwemmen, fietsen of steppen).		

5. Opvallend gevoelig voor de visuele waarneming		

Kleuters die met een mogelijk tekort aan bagage de basisschool binnen komen, lopen als zij daarnaast ook dyslectisch zijn, nog meer risico om taalzwak te blijven. Je spreekt van een tekort aan bagage bij:

- het kind groeit op in een taalarme situatie		
- het kind beheerst de Nederlandse taal onvoldoende		
- gehoorprobleem		
- visueel probleem		
- spraak-/taalontwikkelingsstoornis;		
- één of beide ouders heeft moeite gehad met leren lezen		

Bijlage 5b –interventie

Vier niveaus van zorg behorend bij het dyslexieprotocol.

	Niveau van zorg	Beroepsgroep / taak / functie	Ondersteuning door Protocol Leesproblemen en Dyslexie
1	N.a.v. meetmoment 1. <i>Zorg binnen de klas</i> Leerling binnen de groep zo nodig extra hulp en gerichte aandacht geven.	Verantwoordelijk: klassenleerkracht. Materiaal: klassenleerkracht Ondersteuning: ondersteuningsteam	Het protocol wordt gebruikt bij de signalering en vroegtijdige onderkenning van lees- en spellingproblemen. Vaststellen van het gebied waarop hulp wordt geboden, extra instructie en begeleiding: (auditief, lezen, motoriek, schrijfmotoriek, spelling) Eventueel groepshandlingsplan * Ongeveer drie maanden.
2	N.a.v. meetmoment 2. <i>Extra zorg onder begeleiding van Het ondersteuningsteam</i> Eigen (individueel) lesmateriaal en gerichte hulp, vaste oefentijd.	Verantwoordelijk: klassenleerkracht Materiaal en Ondersteuning: ondersteuningsteam	Het protocol wordt gebruikt bij de nadere analyse van lees- en spellingproblemen. Wekelijkse observatie van vorderingen. Werken aan de hand van een handlingsplan waarin tijdspad en leerdoelen zijn aangegeven. differentiatie en verlengde instructie) Ongeveer drie maanden.
3	Zorg op schoolniveau door interne deskundigen De leerling krijgt hulp buiten de klas, individueel of in een klein groepje. In de klas blijft er oefening op het eigen niveau van de leerling. (zie niveau 1 en 2)	Verantwoordelijk: ondersteuningsteam	Gerichte oefening van de letterkennis en van lees- en schrijf(deel)vaardigheden. Bij oudere kinderen: leren compenserende technieken. Tussentijdse toetsing. Op het individu gericht HP Twee maal interventie van drie maanden. Met na eerste en tweede interventie meetmoment.
4	Inschakelen externe deskundigen op schoolniveau.	Onderzoek/poortwachters functie. (Begeleidingsdienst voor vrijescholen, Preventief Ambulante Begeleiding)	Nader diagnostisch onderzoek (onderkennend, verklarend, handlingsgericht) Hoe ernstig is de problematiek, is er sprake van ernstige enkelvoudige dyslexie? Intensivering van remediërende en compenserende training. Hulp bij maken behandelingstraject op school.

Naar R. Kleijnen - protocol binnen vijf niveaus van zorg. *HP: SMART geformuleerd

Bijlage 5c: leesplan 2016-2020

Activiteit (lesgebonden)	Wanneer	Klassen/ inhoud	Doel	Aanspreekpunt
Race lezen (leesbladen van de BVS, dmt map, leerboeken leeslijn en/of leesbladen uit map ZLKLS)	Dagelijks tijdens de leesles van ZLKLS	Klas 2 t/m 6, klas 1 vanaf jan. Klas 4 t/m 6: indien gemiddelde van de klas op III of hoger ligt, 4 blokken van 3 weken racelezen iedere dag.	Leestempo verhogen Scoren van een gemiddelde DMT V(of hoger) eind klas 1 en een gemiddelde VI(of hoger) eind klas 2. In klas 3 op een gemiddelde van III of hoger. In klas 3 en 4 de dyslecten in traject vergoede behandeling en compensatie en dispensatie ingezet vanuit protocol dyslexie	Alle leerkrachten
Instructie/oefenen Leesbladen ZLKLS/leeslijn leerboeken	Dagelijks tijdens de leesles van ZLKLS/ nieuwe categorieën in de periodes	Klas 1(jan) t/m 3 Klas 2 t/m 6 : indien het leesniveau gemiddeld lager is dan een III, 4 blokken van 4 weken instructielezen.	Vloeiend leren lezen Instructiegevoelige kinderen nieuwe kennis bijbrengen mbt lees categorieën	Alle leerkrachten
tutor lezen/leesouders	Klas 1: 3 periodes, ma, di,woe do 8.40- 9.10. okt. –nov.(klas 5) Jan-febr.(klas 6) Maart-juni (ouders) Twee keer per week		Leeskilometers maken Begrijpend lees strategieën oefenen.	Ib er

	ondersteuning IB er met kinderen waarvan vermoeden dyslexie bestaat, vanaf november in de klas. Klas 2: twee keer per week ondersteuning van onderwijsassistent. Twee keer per week ondersteuning IB er voor zeer zwakke lezers buiten de klas Klas 3: twee keer per week hulp van onderwijsassistent gedurende eerste half jaar. Klas 4: indien opbrengsten onvoldoende zijn zie boven.			
Stil lezen	Dagelijks (15 min.) Klas 1: op leesles van vrijdag Overige klassen: vast moment op de dag en als werk klaar is. Naar de bieb op donderdag	Klas 1 t/m 6,	Leeskilometers maken, leesmotivatie ontwikkelen en behouden.	Alle leerkrachten
Voorlezen/vertellen	Dagelijks 15 min in eettijd. In klas 4 luisteren naar	Klas 1 t/m 6	Enthousiasmeren van ll. voor boeken Woordenschat	Alle leerkrachten

	kandidaten voorleeswedstijd en in klas 5 en 6 meedoen met voorleeswedstrijd.		vergroten	
Duo lezen, Toneellezen, etc.	Ideën om zelf in de klassen in te roosteren	Klas 1 t/m 6	Op toon lezen, motivatie voor lezen vergroten.	Alle leerkrachten
Begrijpend lezen/luisteren	Tijdens periodelessen. Klas 4/ 5/6 wekelijks minimaal 45 min.	Kleuterklassen, klas 1 t/m 6 Kleuterklas: inzet verhaal van de dag en prentenboeken. Woordenschat verhogend. Klas 1,2,3 begrijpend luisteren (map Dienst) Klas 4,5,6, nieuwsbegrip, Bazalt, verschillende tekstvormen behandelen en daar de strategieën op loslaten Onderzoek methode en bespreking in bouwen jan/febr/maart 2017	Tekstbegrip bevorderen	Alle leerkrachten
Activiteit (niet lesgebonden)	Wanneer	Klassen	Doel	Aanspreekpunt
Kinderboekenweek: "Raar maar waar"	oktober	Kleuterklas, klas 1 t/m 6	Leesplezier bevorderen, interesse in boeken en lezen.	IB er
Landelijke Voorleeswedstrijd	nov. School Voorleeswedstrijd	Klas 5 t/m 6, klas 4 kijkt	Voordrachtslezen bevorderen	IB er
Schrijver in de klas	Nog niet bekend	Klas 1 en klas 2	Interesse in boeken en	Aanbod moeder van

			de schrijver vergroten	Josje om hier in te coördineren.
Info vanuit de bibliotheek doorspelen			Enthousiasmeren van ll. Voor het lezen van nieuwe boeken, leesacties	Ib er

Bijlage 5d – Aanvraag dyslexie vergoede zorg

Wat moet de school aanleveren voor een dyslexie onderzoek

Wat moet er in het leerlingdossier aanwezig zijn:

1. Overzichten uit Cito leerlingvolgsysteem: Rekenen, spelling, DMT, AVI begrijpend le-zen.
2. Een beschrijving van de lees en spellingsproblematiek. Deze kan ingevuld worden op het aanvraagformulier. Moet ook weer zichtbaar worden in de handelingsplannen.
3. Argumentatie t.a.v. het vermoeden van ernstige dyslexie, aantonen van blijvende achterstand, V-score, ondanks geboden begeleiding van voldoende kwaliteit en intensiteit
4. Handtekening bevoegd gezag van de school

Comorbiditeit; Nationaal Referentiecentrum Dyslexie en Kwaliteitsinstituut Dyslexie okt 12:

Voor een aanvraag moet er sprake zijn van enkelvoudige dyslexie.

Is er comorbiditeit dan kan de leerling alleen in aanmerking komen voor de vergoedingsregeling als de andere stoornis niet (meer) belemmerend is voor dyslexieonderzoek. Bijvoorbeeld: Kinderen met ADHD en kunnen dan alleen in aanmerking komen als de dyslexie domineert en de ADHD gereguleerd is, bijv. Door medicatie, en de factoren die het effect van zo'n behandeling kunnen bemoeilijken onder controle zijn.

Dit moet eerst door een diagnosticus worden beoordeeld. Indien de diagnosticus vindt dat de bijkomende stoornis volledig onder controle is, moet toestemming worden gevraagd aan de zorgverzekeraar om in aanmerking te komen voor de vergoedingsregeling.

Bijlage 7.2

Procedure leerrijpheid/ Overgang klas 1

Op Het Zonnewiel wordt er in het tweede kleuterjaar zorgvuldig naar ieder kind gekeken met betrekking tot leerrijpheid. Op het Zonnewiel vinden we het van belang dat een kleuter de tijd en ruimte krijgt zich op alle gebieden te ontwikkelen. De kleuterleerkrachten volgen de kleuters middels het leerlingvolgsysteem van de Dienst voor Vrije scholen (volglijn). Dit doen zijn a.d.v. kijkwijzers, observaties en individuele testen. De meetmomenten zijn met 4,5 jaar, 5 jaar en 6 jaar. Er wordt gekeken naar de sociaal emotionele ontwikkeling, de fysieke rijping, de spelontwikkeling en de leervoorwaarden taal en rekenen. De spelontwikkeling staat hierin centraal omdat in spel alle facetten van de ontwikkeling zichtbaar worden. Middels spel worden ook de leervoorwaarden aangelegd. Middels kijkwijzers wordt het spel gedurende de hele kleutertijd (zie beschrijving in ondersteuningsplan) geobserveerd en waar nodig gestimuleerd en uitgedaagd.

Met 6 jaar worden aanvullend items t.a.v. leerrijpheid, vroege kenmerken dyslexie en vroege kenmerken rekenproblemen bekeken en getest..

Grens t.a.v. leerrijpheid: als grens stelt Het Zonnewiel **1 september**.

De afgelopen jaren is gebleken dat we onder de door de inspectie aangegeven grens van 12% kleuterverlenging zitten.

Kinderen die voor 1 okt6 worden, gaan in principe door naar klas 1, tenzij er gegronde redenen zijn het kind een extra kleuterjaar te bieden. Alle kinderen die na 1 september 6 worden, blijven in principe in de kleuterklas, **tenzij** er gegronde redenen zijn het kind door te laten stromen naar klas 1.

Voor kinderen van voor 1 september die extra kleuteren, wordt een groeidocument/ handelingsplan ingevuld waarin gericht gewerkt wordt aan de te ontwikkelen vaardigheden.

Belangrijk is om mee te nemen in de beslisfase is: Komt het kind in een 'jonge' klas, hoeveel kinderen met een ondersteuningsvraag komen er in de klas, zijn er omgevingsfactoren die meespelen en waar rekening mee moet worden gehouden?

Start van deze procedure:

- Sept/okt: Klasoverleg: De IBer, leerkracht en kleuterleerkracht hebben contact over de aandachts kinderen . Voor deze kinderen wordt een handelingsplan/ groeidocument opgesteld, zodat gericht gekeken en gewerkt kan worden aan leerrijpheidsontwikkeling.
- Okt : de ouders worden in een ouderavond ingelicht over de procedure leerrijpheid en krijgen vanuit kleuterleerkrachten achtergrond en tijdspad uitgelegd. Ouders worden daarbij ook in de oudergesprekken ingelicht. Twijfel wordt besproken en een opvolgend oudergesprek in januari wordt gepland.
- Periode maart-mei: Leerkracht/ IB neemt 6 jarigenonderzoek af bij alle kinderen die voor 1 sept 6 jaar worden of al 6 geworden zijn, zij worden op volgorde van geboortedatum bekeken.
- Halverwege mei: Leerkracht en Ib er bespreken "twijfelkinderen" en kinderen waarbij aanvullend onderzoek nodig is (bijv. kijkwijzer dyslexie, rekenvoorwaarden, observatie). Leerkracht brengt ouders op de hoogte.
- Eind mei: Ib er neemt aanvullend onderzoek af bij twijfelkinderen
- Begin juni: gesprek met ouders (eventueel met IB) waarin de resultaten van de onderzoeken en observaties worden besproken met ouders van "twijfelkinderen" en waarin een voorlopig advies wordt gegeven. Indien ouders het eens zijn met het advies, is geen tweede gesprek nodig.
- Eventueel: halverwege juni: definitieve gesprek waarin ouders en leerkracht vanuit weging vorige gesprek een definitief besluit nemen.
- Juni: Leerkracht eerste klas gaat kijken in kleuterklas.
- Eind juni: Warme overdracht leerkrachten kleuterbouw en leerkrachten eerste klas met IB er. Er wordt een uitdraai van Volglijn toegelicht en meegegeven zodat de leerkracht zich kan inlezen en dit kan gebruiken voor zijn eerste groepsplan.
- Eind juni/ begin Juli: kennismakingsavond met ouders en nieuwe leerkracht(en)
- Belangrijke overwegingen om een derde kleuterjaar te overwegen:
  - Het kind is nog onvoldoende in staat zelfstandig te redeneren, personen en ' voorwerpen te beoordelen, los van de functie die het voor hem heeft.
  - Kan geen logisch opgebouwd verhaal vertellen, dwaalt af en associeert
  - Heeft onvoldoende beheersing over grove en fijne motoriek
  - Heeft nog geen duidelijke voorkeurskant ontwikkeld
  - Onvoldoende taakgericht en onvoldoende focus: kan bijv minder dan 10

- minuten gericht werken
- Kan niet luisteren naar instructies
- Kan zich niet aan de regels houden, gebrek aan uitgestelde aandacht
- Moeite met functioneren in de groep
- Leeftijdsadequate zelfreflectie ontbreekt
- Kind schat eigen vermogens te hoog/te laag in
- Faalangst, gebrek aan zelfvertrouwen, hangt nog sterk aan de juf, teruggetrokken
- Constitutie is zwak
- Regelmatige verzuimperiodes vanwege zwakke gezondheid/ziekte
- Belangrijk ook om mee te nemen in de overweging: komt het kind in een grote klas? Zitten er veel "jonge" kinderen in? Hoe is de verhouding jongens/meisjes/ ondersteuningsvragen?